

Boekmans Callia
Herengracht
1017 BP Amsterdam
Tel: 62 23 23 23
COZ-2008
Volksekk

CONCERTGEBOUWORKEST SEIZOENSVERSLAG 08/09

HAENDEL

ING   PHILIPS

HOOFDSPONSORS VAN HET KONINKLIJK CONCERTGEBOUW ORKESTER

Inhoud

- 3 Voorwoord
- 5 **Algemeen**
- 6 Artistiek
- 12 Financiën
- 14 Fondsenwerving
- 18 Public Relations
- 22 Vereniging Vrienden
- 23 Vereniging Entrée
- 25 Marketing en Media
- 29 Sponsoring
- 30 Personeel en Organisatie
- 33 **Seizoenoverzicht augustus 2008 – juli 2009**
- 67 **Bijlagen**
- 68 Stichtingsbestuur, orkest- en stafleden
- 70 Bezoekersaantallen
- 73 Internationale activiteiten
- 74 Leden van het Gouden Gilde

Koninklijk Concertgebouworkest

Jacob Obrechtstraat 51, 1071 KJ Amsterdam

T 020 305 10 10 Postbus 78098, 1070 LP Amsterdam

info@concertgebouworkest.nl

www.concertgebouworkest.nl

Geachte muziek liefhebber,

Wat hebben we een mooi concertseizoen beleefd en veel lofuitingen toegezwaaid gekregen!

Natuurlijk waren er de prachtige concerten. Dit verslag laat ze nogmaals de revue passeren. Ik wil hier in ieder geval de optredens met chef-dirigent Mariss Jansons en gastdirigenten Zubin Mehta en Iván Fischer noemen. De wonderbaarlijke debuten van Andris Nelsons en Gustavo Dudamel zullen we nooit vergeten.

Verder was er de bevestiging van onze kwaliteit door de Minister van OC&W, die het orkest vanwege het 'internationaal excellent functioneren' een noodzakelijke extra subsidie van 1,5 miljoen euro toezegde. De Gemeente Amsterdam sloot zich daarbij aan met nog eens 0,5 miljoen euro.

Het KCO vierde dit seizoen zijn 120-jarige jubileum met veel media-aandacht in de kranten, op radio en televisie en een enorm aantal gratis downloads dankzij de vruchtbare samenwerking met de AVRO en Radio 4.

Voorts was er de memorabele tachtigste verjaardag van eredirigent Bernard Haitink met live uitzendingen tot in Japan, de bijzondere Passie-uitvoering van de nieuwe *St John Passion*

van James MacMillan en de uitvoeringen van Mendelssohns *Ein Sommernachtstraum* door de familie Harnoncourt, met de maestro zelf in korte broek op de bok.

De zeer succesvolle concertreis naar het Verre Oosten bracht het orkest voor het eerst sinds 1996 – en mede mogelijk gemaakt door de geweldige ondersteuning van ING en Philips – terug naar China. Bij terugkomst wachtte ons de verrassing van de uitverkiezing tot 'the World's Greatest Orchestra' door een keur van internationale muziekcritici in het vooraanstaande muziekblad Gramophone.

Het waren stuk voor stuk verrassende hoogtepunten, gedragen door de inzet en kwaliteit van onze musici, ondersteunende staf en besturen. Maar ook zeker mogelijk gemaakt door u, ons trouwe publiek. Want alleen in de wisselwerking tussen publiek, partituur, orkest en dirigent ontstaat telkens weer de magie van gedeelde schoonheid.

Wij wensen u veel leesplezier met deze terugblik en kijken samen uit naar het seizoen 2009-2010, ongetwijfeld weer een unieke belevenis.

Jan Raes
algemeen directeur

Beschermvrouwe Prinses Máxima ontvangt uit handen van Herman Rieken, voorzitter van de Vereniging Het Concertgebauwarchief het eerste exemplaar van het jubileumbak.

08

ALGEMEEN

09

Op leeftijd,
maar nog vol nieuwe ideeën

In oktober 2008 bestond het Koninklijk Concertgebouworkest 120 jaar, een feit dat uiteraard gevierd werd met een feestelijk concert onder leiding van chef-dirigent Mariss Jansons. Het was een van de hoogtepunten van een seizoen zonder thematische projecten, dat wel een aantal bijzondere evenementen bevatte. Opvallend: er werd geen enkel werk van Gustav Mahler gespeeld – een bewuste keuze in de aanloop naar de Mahler-jaren 2010 en 2011 – en ook geen Bach. In plaats van de *Johannes-Passion* die aan de beurt was, klonk de nieuwe – mede voor het KCO geschreven – *St John Passion* van de vermaarde Schotse componist James MacMillan. Dit werk werd geschreven voor de tachtigste verjaardag van Sir Colin Davis, die het een jaar na de Londense première in Amsterdam kwam dirigeren. Van de senioren konden ook eredirigent Bernard Haitink (80 in maart 2009, en te gast met twee programma's), Nikolaus Harnoncourt (80 in december 2009), Herbert Blomstedt en Kurt Masur (beiden de 80 reeds gepasseerd) weer verwelkomd worden. Daarbij vergeleken waren Zubin Mehta (73) – die voor de tweede keer zijn opwachting bij het orkest maakte – en Christoph Eschenbach – nog geen 70 bij zijn KCO-debuut – jonkies te noemen. Aan de andere kant van het leeftijdspectrum waren er debuten van de jonge Let Andris Nelsons, helemaal aan het begin van het seizoen, en van de Venezolaan Gustavo Dudamel, tegen het einde. Ook Jan Willem de Vriend maakte in 2009 zijn KCO-debuut, en hij bracht bij die gelegenheid voor het eerst in tijden weer eens werk van Händel op de lessenaars (250 jaar

na zijn dood), naast onder meer Haydn (200 jaar na zijn dood). Nikolaus Harnoncourt herdacht in april het geboortjaar van Mendelssohn (1809). Behalve al deze herdenkingen waren er nieuwe werken en Nederlandse premières van recente composities van Kaija Saariaho, Esa-Pekka Salonen, Otto Ketting, Michel van der Aa en de reeds genoemde James MacMillan. Ook *Antologia* van Tristan Keuris was nooit eerder in eigen land te horen.

Tot slot van deze verre van volledige opsomming van evenementen valt een feestelijke avond met een weemoedig tintje te memoreren: tijdens een besloten concert in januari werd afscheid genomen van algemeen directeur Jan Willem Loot, die in december met pensioen ging. Hij liet orkest en kantoor in topconditie achter.

Mariss Jansons

Alle grote tournees stonden dit seizoen onder leiding van chef-dirigent Mariss Jansons. Het begon in september met een optreden in La Scala in Milaan, gevolgd door concerten in Freiburg, Wiesbaden en tijdens het Musikfest in Berlijn. De tournee werd afgesloten met twee concerten op het Lucerne Festival, de jaarlijkse ontmoeting van toporkesten in Zwitserland. Hier bracht het orkest, als toegift op het Messiaen-project van voorjaar 2008, nog éénmaal de *Turangalila-symfonie*, die de chef door ziekte vóór de zomer slechts eenmaal zelf had kunnen dirigeren. In Luzern werd ook met Thomas Quasthoff opgetreden. In de week voorafgaand aan de tournee leidde Mariss Jansons twee zomerconcerten in het Concertgebouw en verzorgde het orkest wederom een

Uitmarktconcert onder zijn leiding, dat op televisie werd uitgezonden. In zijn eerste programma combineerde Jansons Messiaens vroege *Hymne au Saint-Sacrement* en het *Orgelconcert* van Poulenc – twee werken die hij niet eerder bij het orkest dirigeerde – met Bruckners *Derde symfonie*. Ook stonden er in deze periode geliefde repertoirestukken als Debussy's *La mer* en Moesorgski's *Schilderijtentoonstelling* op de lessenaars.

Met een geheel nieuw en fris programma opende Mariss Jansons vervolgens de traditionele series B, E en Z van het orkest in het Concertgebouw. Het *Pianoconcert* van Lutosławski vormde daarbij een verrassende combinatie met Bruckners 'Romantische' *Vierde symfonie*. Krystian Zimerman, voor wie Lutosławski zijn pianoconcert in 1988 componeerde, was vijftien jaar geleden voor het laatst te gast bij het orkest. Het werd een indrukwekkende rentree.

Op het programma van het concert op 24 oktober, waarbij het orkest het 120-jarig bestaan vierde, prijken de namen van twee solisten: de Japanse pianiste Mitsuko Uchida imponeerde in Beethovens *Derde pianoconcert* en de Nederlandse mezzosopraan Tania Kross fleurde de avond op met onder meer muziek van Falla. Orkestraal piëce de résistance was *Till Eulenspiegel* van Richard Strauss. In de abonnementsconcerten liet Mariss Jansons in deze weken voor het eerst bij het orkest zijn interpretaties van de *Derde symfonie* van Brahms en de 'Italiaanse' van Mendelssohn horen.

Brahms, Mendelssohn, Ravel, Moesorgski, Strauss en Dvořák, ze gingen allemaal mee op tournee toen het orkest in novem-

ber voor de tweede keer in zijn geschiedenis China bezocht. Er waren twee concerten in het pas geopende 'National Grand Theatre' met de bijnaam 'het ei' in Beijing en twee in Shanghai, China's twee belangrijkste cultuursteden. Aansluitend betrad het orkest zeer vertrouwde grond tijdens de veertiende concertreis door Japan. ¶

De Kerstmatinee, een bruisende combinatie van opera-aria's, tussenspelen en ouvertures, werd als gebruikelijk door de AVRO op televisie uitgezonden. Als soliste maakte de Letse sopraan Elīna Garanča opnieuw grote indruk bij het orkest. De chef-dirigent was eind januari weer terug bij het orkest met ernstiger kost: delen uit Wagners *Götterdämmerung* en de *Tiende symfonie* van Sjostakovitsj. Het programma werd ook uitgevoerd in Brussel, Frankfurt, Bazel en Wenen. Op

uitnodiging van de jubilerende Wiener Singverein leidde Mariss Jansons het *Requiem* van Dvořák, een werk dat nooit eerder door het orkest werd uitgevoerd. Het orkest gaf die week liefst drie concerten in de Musikverein in Wenen.

Onverwacht waren dit ook de laatste optredens van het seizoen met de chef-dirigent, die inmiddels had laten weten de opera *Carmen* op doktersadvies te moeten afzeggen om een uitgebreid onderzoek te ondergaan. In totaal leidde Mariss Jansons in 2008/2009 40 concerten, waarvan 22 in het buitenland.

Repertoire Mariss Jansons in 2008/2009

componist	werk
Beethoven	<i>Pianacconcert nr. 3</i>
Bizet	<i>Seguedille, Habanera en Chanson bahème</i> uit ' <i>Carmen</i> ' [☆]
Brahms	<i>Symfonie nr. 3</i> *
Brahms	<i>Viololconcert in D</i> *
Bruckner	<i>Symfonie nr. 3</i>
Bruckner	<i>Symfonie nr. 4</i> *
Chapí	<i>Prelude 'La Revoltosa'</i> * <i>'Al pensar en el dueña de mis amares'</i> uit ' <i>Las hijas del Zebedea</i> ' *
Debussy	<i>La mer</i>
Dvořák	<i>Symfonie nr. 8</i>
Dvořák	<i>Requiem</i> *
Falla	<i>Siete canciones populares españolas</i> *
Lutosławski	<i>Pianacconcert</i> *
Mascagni	<i>Intermezza</i> uit ' <i>Cavalleria rusticana</i> '

Mendelssohn	<i>Symfonie nr. 4</i> *
Messiaen	<i>Hymne au Saint-Sacrement</i> *
Messiaen	<i>Turangafila-symfonie</i>
Moesorgski	<i>Schilderijen van een tentaanstelling</i>
Mozart	<i>Alma grande e nabil core</i> KV 578 *
Mozart	<i>Parta, parta</i> uit ' <i>La clemenza di Tita</i> ' KV 621 *
Poulenc	<i>Orgelconcert</i> *
Ravel	<i>La valse</i>
Rossini	<i>Una voce paca fa</i> uit ' <i>Il barbiere di Siviglia</i> ' *
Rossini	<i>Ouverture 'Guillaume Tell'</i>
Schubert	<i>Prametheus, Tränenregen, Der Wegweiser, Ständchen en Erbkönig</i>
Sjostakovitsj	<i>Symfonie nr. 10</i> *
J. Strauss jr.	<i>Ouverture 'Die Fledermaus'</i> *
R. Strauss	<i>Till Eulenspiegels lustige Streiche</i>
Verdi	<i>Ouverture 'La forza del destino'</i> *
Wagner	<i>Ouverture 'Tannhäuser'</i>
Wagner	<i>Siegfried's Rheinfahrt en Trauermusik</i> uit ' <i>Götterdämmerung</i> ' *

* eerste uitvoering met Mariss Jansons

☆ eerste uitvoering door het Koninklijk Concertgebouworkest

Concerten en buitenlandoptredens met gastdirigenten

Mariss Jansons' jonge landgenoot Andris Nelson had succes bij het orkest met zijn debuut in het allereerste concert van het seizoen (Robeco Zomerconcert), samen met de Poolse pianist Rafał Blechacz, wiens platenmaatschappij Deutsche Grammophon het orkest meteen vroeg om helemaal aan het eind van het seizoen met hem beide pianoconcerten van Chopin op te nemen. Dat leverde een Robeco Zomerconcert op.

De serie Aanbevolen Avontuur ging in september van start met componist/dirigent Oliver Knussen op de bok. De Fin Anssi Karttunen (debuut) speelde bij die gelegenheid de Nederlandse première van het voor hem geschreven celloconcert *Notes on Light* van zijn landgenote Kaija Saariaho. Haar fijnzinnige orkestbehandeling maakte indruk.

Na het als gebruikelijk flitsende bezoek van de veelgevraagde gastdirigent Daniele Gatti, met optredens in Gent (Festival van Vlaanderen) en Dijon, stond in oktober muziek van een andere componiste op het programma. Van Sofia Goebaidolina werd *Der Reiter auf dem Weißen Pferd* uit 2002 ten gehore gebracht. De componiste had het aangekondigde opdrachtwerk – wegens ziekte – niet naar eigen tevredenheid kunnen voltooien, en verschoof de première naar de toekomst. Het orkest greep de gelegenheid aan om tijdens het pianochangement *No reason to panic* van de jonge Nederlandse componiste Mayke Nas opnieuw uit te voeren, een in opdracht geschreven verrassingswerk uit 2006. Enrico Pace debuteerde met veel elan in het *Eerste pianoconcert* van Prokofjev. Dirigent David Robertson bewees zich wederom als hartveroverend spreker over en ambassadeur voor nieuwe muziek, zowel op het podium als bij de door het orkest georganiseerde Meet en Greetbijeenkomst achteraf.

Voorafgaand aan het jubileumprogramma met de chef-dirigent was nog in oktober KCO-coryfee Herbert Blomstedt te gast met de *Sinfonia espansiva* van de Deen Nielsen en de 'Schotse' van Mendelssohn. Een programma in noordelijke tinten. Na terugkeer uit Japan gaf het orkest eind november weer acte de présence in Amsterdam, nu met 'eigen kweek'. Jaap van Zweden

leidde een programma waarin tussen muziek van Wagenaar en Sjostakovitsj achtereenvolgens KCO-solohoboïst Alexei Ogrintchouk en concertmeester Vesko Eschkenazy volledig wisten te overtuigen in respectievelijk soloconcerten van Mozart en Barber. Het decemberprogramma van dirigent Kurt Masur en pianist Nelson Freire bracht hartveroverende romantiek van Dvořák en Brahms. Als laatste gastdirigent van 2008 maakte Iván Fischer zijn opwachting voor de eerste van zijn twee projectweken in dit seizoen. Hij eerde Hongarije in Bartóks *Muziek voor snaarinstrumenten, slagwerk en celesta* en bewees zijn veelzijdigheid in Tsjaikovski's *Vierde symfonie*.

Aan het begin van het nieuwe jaar kwam Alan Gilbert, de kersverse chef van de New York Philharmonic, naar Amsterdam voor een programma waarin Leonidas Kavakos schitterde in het *Violconcert* van Brahms. Het tweede gastoptreden van Zubin Mehta – een week later te gast met een compleet Stravinsky-programma – loste de hooggespannen verwachtingen volledig in. De uitvoering van *Le sacre du printemps* werd een onvergetelijke ervaring. In de A-serie lag vervolgens het accent op Stravinsky's Hongaarse tijdgenoten, waarbij Bartóks *Altviolconcert* het KCO-debuut van Lawrence Power bracht en dirigent Markus Stenz Kodály's kleurrijke fantast Hány János tot leven wekte. Daartussen ging *Trajecten* in première, een opdrachtwerk van Otto Ketting, veteraan onder de Nederlandse orkestcomponisten. Eind februari werd een programma met werken uit de Barok en Klassieke periode gepresenteerd, waarin KCO-solocellist Gregor Horsch het veeleisende *Celloconcert in D groot* van Haydn vertolkte. De Nederlandse dirigent Jan Willem de Vriend maakte met succes zijn KCO-debuut en leidde

ook het aansluitende educatieproject, volgens de inmiddels beproefde methode van een aan twee kinderconcerten gekoppeld scholenproject.

Op 4 maart, de dag dat hij 80 jaar werd, gaf eredirigent Bernard Haitink het eerste van zeven memorabele concerten bij het orkest. Er werden in twee weken twee programma's uitgevoerd met werken die tot Haitinks favorieten behoren: Bruckners *Negende symfonie*, de *'Haffner'-symfonie* van Mozart, Debussy's *La mer* en de *Zevende* van Beethoven. Bruckner werd gecombineerd met het *Pianoconcert* van Schumann, met als solist niemand minder dan Murray Perahia. Beide concertprogramma's speelde het KCO ook in Londen, waar het publiek in de Barbican Hall de geliefde maestro van harte verwelkomde. In eigen land liet de jarige zich alleen op radio en televisie uit-

gebreid fêteren. De AVRO besteedde een volle week aandacht aan hem en het orkest, met onder meer de televisie-uitzending van een deel uit het verjaardagsprogramma.

Na Haitink stond de derde Nederlander op rij voor het orkest: Ed Spanjaard leidde een uitdagend A-programma met de KCO-première van de *Lyrische suite* van Berg, de wereldpremière van de orkestliedcyclus *Spaces of Blank* van Michel van der Aa en de fel-expressieve *Zesde symfonie* van Hartmann. Het opdrachtwerk van de nog jonge, maar internationaal zeer succesvolle Nederlander Michel van der Aa was helemaal toegesneden op de kwaliteiten van Christianne Stotijn, die een indringende interpretatie gaf van de teksten over angst van drie dichtersessen. Een computergestuurde elektronische partij bracht in het werk een derde laag aan. 2

In de laatste week van maart keerde het orkest terug naar de symfonische wereld van Schumann en Brahms, onder leiding van debuterend dirigent Christoph Eschenbach. Eschenbach was in 1975 al eens als pianist te gast, maar bouwde sindsdien in onder meer Parijs en Philadelphia een internationale dirigentencarrière op.

Mede dankzij de uitgebreide aandacht in de pers werd het waagstuk om dit jaar de cyclus van Bach-Passionen te doorbreken en plaats in te ruimen voor een moderne Passiecompositie van James MacMillan een succes. De Nederlandse première van diens *St John Passion* – met financiële steun van de Eduard van Beinum Stichting mede voor het KCO geschreven – stond onder leiding van Sir Colin Davis. Voor hem was

het werk gecomponeerd. De bariton Tommi Hakala, de enige solist in deze *Passie*, gaf een intense vertolking van Christus' woorden. De tekst van de Evangelist en alle overige partijen in het verhaal werden gedragen door het onvolprezen Groot Omroepkoor. Later in de maand leidde Nikolaus Harnoncourt een semiscenische uitvoering van de volledige toneelmuziek voor Shakespeares *A Midsummer Night's Dream* van Mendelssohn. De regie was in handen van Philipp Harnoncourt (zoon van Nikolaus) en het verhaal werd verteld door de Duitse acteur Gerd Böckmann, bijgestaan door twee zangeressen en de dames van het Nederlands Kamerkoor. De honorair gast-dirigent zette zelf de toon van verwondering en lichte scherts waar het beroemde toneelstuk om vraagt. Voor de gelegenheid had het orkest zich in toepasselijke zomerse kledij gehuld.

Tussen deze twee vocale producties door speelde het orkest in april een zeer enthousiast begroet Beethoven-programma met Iván Fischer en de mysterieuze meesterpianist Radu Lupu, en een toegankelijk A-programma onder leiding van Sakari Oramo, waarin Janine Jansen in het *Eerste vioolconcert* van Sjostakovitsj opnieuw grote indruk maakte. Oramo dirigeerde voorts *Chorale* van zijn landgenoot Magnus Lindberg en *Taras Bulba* van Janáček. Het concert van 17 april werd opgedragen aan de in april 1959 overleden Eduard van Beinum. Werd met Radu Lupu en Iván Fischer ook in Parijs opgetreden, in mei waren er twee korte tournees met de al even befaamde pianisten Lang Lang en Jean-Yves Thibaudet, respectievelijk onder leiding van Daniel Harding en Gustavo Dudamel. Lang Lang en Harding brachten een Chopin/Brahms programma vol charme, dat in Napels, Turijn en Athene werd herhaald.

De jonge en exuberante Venezolaanse sterdirigent Gustavo Dudamel maakte bij zijn KCO-debuut met kleurrijke twintigste-eeuwse werken van Chávez en Prokofjev een onvergetelijke indruk. Thibaudet stortte zich vol romantische overgave op Griegs romantische *Pianoconcert*.

De oorspronkelijk met Mariss Jansons geplande DNO-productie van Carmen in het Holland Festival werd overgenomen door Marc Albrecht. Albrecht, die in 1995 het orkest al eens dirigeerde, was kort tevoren aangezocht om de nieuwe chef-dirigent te worden van zowel de Nederlandse opera als van het Nederlands Philharmonisch Orkest. De productie – regie Robert Carsten – kreeg wisselende kritieken, maar het orkest en ook het merendeel van de uitstekend samengestelde cast werden alom geprezen. De voorstelling, die onderdeel uitmaakte van het Holland Festival, was op donderdag 25 juni via een groot scherm in het Oosterpark te zien.

Het laatste programma van de serie Aanbevolen Avontuur was in twee varianten gesplitst. Op de eerste avond opende het orkest met *The Age of Anxiety*, van Leonard Bernstein. Dit bijzondere werk, dat het midden houdt tussen een symfonie, een symfonisch gedicht en een pianoconcert, is zelden te horen. De pianist Fazıl Say speelde op beide avonden zijn eigen derde pianoconcert, *The Silence of Anatolia*, dat met zijn toegankelijke stijl, duidelijke boodschap en – in weerwil van de titel – vurige solowerk op veel bijval kon rekenen. Op deze Nederlandse première volgde Bartóks beroemde pantomime-muziek *De wonderbaarlijke mandarijn*, maar dan in de weinig gespeelde complete versie. Dit krachtige werk was het oudste

op het programma, maar ongetwijfeld ook het meest moderne en shockerende. Als tweede Holland Festivalproductie was de eerste programmahelft van de tweede avond ingeruimd voor een van het Chicago Symphony Orchestra overgenomen productie onder de naam *Beyond the Score*. Een uitgebreide documentaire over Bartóks opzienbarende pantomime werd daarbij voorzien van gesproken commentaar door twee acteurs en van een reeks illustratieve fragmenten uit de partituur, live gespeeld door het orkest onder leiding van Dennis Russell Davies.

Hoewel de laatste operauitvoering pas op woensdag 8 juli was, werd het seizoen voor het orkest gevoelsmatig afgesloten in het Concertgebouw met twee gastoptredens. Dat waren de hierboven gememoreerde uitvoering en opname van de pianoconcerten van Chopin en vooral de feestelijke opening van het twintigste seizoen van de Robeco Zomerconcerten op zaterdag 27 juni. Onder leiding van debuterend dirigent Charles Hazlewood en met als solisten de Nederlandse chanssonnière Wende Snijders en jazztrompettist Eric Vloeimans, stond het programma in het teken van muzikale ontmoetingen. Die vonden plaats onder een heuse carrousel die boven het orkest was opgehangen en die de zaal in de sfeer bracht van een zomerse jaarmarkt. In het stemmige licht daarvan ontspon zich een muzikaal verhaal dat te lezen was als een reeks korte impressies van ontmoetingen tussen muziekstijlen uit verschillende werelden: van Stravinsky's *Petroesjka* en *Circus Polka* tot foxtrots van Kurt Weill en John Adams, en van speciaal voor de gelegenheid gearrangeerde songs en chansons tot Gershwins *American in Paris*.

Financiën

In eerdere verslagen is er op deze plaats de verwachting uitgesproken dat het Koninklijk Concertgebouworkest de vierjaarsperiode 2005-2008 zou afsluiten met een cumulatief tekort van € 600.000. In het verslag van 2007 werd die verwachting bijgesteld naar een sluitende rekening. Bij de afsluiting van deze vierjaarsperiode kan gemeld worden dat het orkest, dankzij enkele meevallers op het gebied van concertinkomsten en de extra sponsorbijdrage van ING en Philips voor de tournee naar China, alsmede door het langdurig openstaan van enkele orkestvacatures, zal afsluiten met een cumulatief overschot van € 660.000. Dankzij de extra verkregen subsidie per 2009 zijn de financiële vooruitzichten van het Koninklijk Concertgebouworkest aanmerkelijk verbeterd. Het structurele tekort ten gevolge van de bezuiniging per 2005 kan hiermee worden weggewerkt. Dankzij de extra subsidie konden de orkestsalarissen per 1 januari 2009 worden verhoogd om het orkest concurrerender te maken op de internationale arbeidsmarkt voor muzikaal toptalent. De meerjarenbegroting voor de periode 2009-2012 is daarmee sluitend.

Het Koninklijk Concertgebouworkest voorziet echter zwaar weer, met name waar het de inkomsten uit sponsoring betreft. Aangezien het orkest ook juist op dat terrein de nodige ambities heeft geformuleerd, is per ultimo 2008 besloten een fulltime sponsormanager aan te stellen om de doelstellingen ten aanzien van sponsorinkomsten zeker op de langere termijn te realiseren.

Exploitatieresultaat 2008

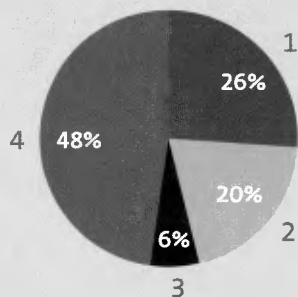
Het verslagjaar is afgesloten met een nadelig exploitatiesaldo van € 4.000 (begroot nadelig € 460.000).

Het begrote resultaat is nadelig beïnvloed door meer uitgaven voor personeelslasten beheer (€ 64.000), hogere materiële lasten beheer (€ 348.000), hogere materiële lasten activiteiten (€ 402.000) en minder inkomsten uit beleggingen (€ 421.000).

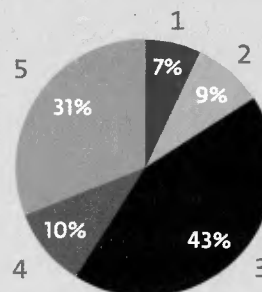
Hier tegenover staan meer ontvangen opbrengsten concerten en tournees (€ 935.000), hogere overige opbrengsten (€ 11.000), hogere subsidiebijdragen (€ 255.000) en lagere personeelslasten activiteiten (€ 490.000). Na mutatie van het bestemmingsfonds OCW (- € 1.000) is het restant van het nadelig saldo ten laste gebracht van de algemene reserve (- € 4.000).

De verdelingen van de baten en lasten in boekjaar 2008 zijn als volgt:

1	Eigen inkomsten binnenland	5.971
2	Concerten buitenland	4.616
3	Sponsorgelden	1.306
4	Subsidies	10.786
	Nadelig resultaat	4
	totaal	22.683

1	Personele kosten (Beheerslasten)	1.574
2	Materiële lasten (Beheerslasten)	1.948
3	Personele kosten (Activiteitenlasten)	9.863
4	Dirigenten/solisten/koren (Activiteitenlasten)	2.170
5	Materiële lasten (Activiteitenlasten)	7.128
	totaal	22.683

Fondsenwerving

De Stichting Donateurs Koninklijk Concertgebouworkest kijkt terug op een spannend en geslaagd fondsenwervend seizoen. Door de economische situatie werden voor een aantal van haar relaties de mogelijkheden tot steunverlening beperkt. Tegelijkertijd leek er sprake te zijn van een vergrote bewustwording bij zowel particulieren als bedrijven dat een extra bijdrage aan 'The World's Greatest Orchestra' juist in deze tijd op zijn plaats is. De opbrengst uit de eigen fondsenwerving was dan ook opnieuw zeer positief.

Er is een aantal bijzondere instrumenten voor het orkest verworven, waaronder een mooie nieuwe harp en een prachtige Italiaanse viool die aan het einde van de 18de eeuw werd gebouwd en eigendom was van wijlen Oskar Back, de bekende Nederlandse vioolpedagoog. Als afscheidscadeau voor scheidend algemeen directeur Jan Willem Loot werd een aanmerkelijk bedrag bijeen gebracht waarvoor een (alt-)viool zal worden gezocht die zijn naam gaat dragen.

Daarnaast heeft de Orkestacademie opnieuw vijf talentvolle jonge musici de kans gegeven ervaring op te doen bij het orkest. En met het educatieproject en concert 'Koninklijk Vuurwerk' werd een groot aantal scholen bezocht en werd de Grote Zaal van het Concertgebouw drie keer tot de nok toe gevuld met jong en enthousiast publiek.

Dit is allemaal te danken aan de geweldige steun die het orkest ook dit seizoen weer heeft mogen ontvangen van de donateurs, die zich hebben verenigd in het Gouden Gilde, de Salon, d'Onderneming, de American Friends (AF-RCO) en de Freundeskreis Schweiz. Dankzij hun bijdragen kan de Stichting Donateurs de instrumenten verwerven die het orkest nodig heeft, jonge musici de weg helpen vinden naar het concertpodium, kinderen leren luisteren naar klassieke muziek en het financieel fundament van het orkest blijven versterken.

De vraag van orkest en musici om extra steun is juist in deze tijd groter dan ooit. De Stichting Donateurs Koninklijk Concertgebouworkest blijft zich dan ook vol overtuiging inzetten voor het werven van fondsen om haar doelstellingen te kunnen realiseren:

- Het verder opbouwen en beheren van de collectie hoogwaardige muziekinstrumenten die een fundament legt voor het behoud van de unieke klankkleur en het artistieke topniveau van het Koninklijk Concertgebouworkest;
- Het ondersteunen van bijzondere artistieke projecten die passen bij de internationale status van het orkest;
- Het mogelijk maken van educatieve projecten, waaronder kinderconcerten, muziekeducatie op scholen en de Orkestacademie;
- Het opbouwen van een financieel vermogen om de continuïteit van het Koninklijk Concertgebouworkest te kunnen waarborgen.

Meer informatie is te vinden via:
www.concertgebouworkest.nl/donateurs

Aan de collectie muziekinstrumenten van de Stichting Donateurs werden in het seizoen 2008/2009 de volgende instrumenten toegevoegd:

'Oskar Back' viool, 'Nicolas Gagliano', ca. 1763, t.b.v. Eke van Spiegel

Harp, Camac 'Oriane', nieuwbouw, tbv Petra van der Heide

Dresdner trommel, tbv de slagwerkgroep

Es-klarinet tbv Arno Piters

Tamtam, tbv de slagwerkgroep

Tevens is via een schenking aan de American Friends een fagot (Heckel) in bruikleen gegeven aan Helma van den Brink, en is door de Freundeskreis Schweiz een hoorn aan het orkest aangeboden.

Gouden Gilde

Het is geweldig dat steeds meer particulieren er voor kiezen om hun betrokkenheid bij het Koninklijk Concertgebouw-orkest ook door middel van een gift uit te drukken. De vaste kern van particuliere schenkers, het Gouden Gilde, is tijdens dit seizoen noemenswaardig in omvang gegroeid. Er zijn meer nieuwe leden geworven dan ooit tevoren. En tijdens de Gouden Gilde Soiree, de exclusieve jaarlijkse bijeenkomst voor leden, kon dit jaar het 600ste lid worden verwelkomd. Ook zijn dit seizoen weer nieuwe Fondsen op Naam opgericht door particuliere schenkers, zoals het Jacobson Fonds dat zich expliciet richt op de educatie-activiteiten van het orkest.

De Salon & d'Onderneming

De zakelijke netwerken De Salon en d'Onderneming leverden opnieuw een substantiële financiële bijdrage. Beide organiseerden dit seizoen een eigen gala-evenement dat zeer goed werd bezocht. Het Salonbal beleefde alweer zijn derde editie. Tijdens het gala van d'Onderneming, dat dit seizoen voor het eerst plaatsvond, werd door middel van een veiling een enorm bedrag bijeengebracht dat zal worden aangewend om in de nabije toekomst een contrabas voor het orkest aan te kopen.

Orkestacademie

Dit seizoen namen opnieuw enkele jonge talentvolle musici deel aan de Orkestacademie van het Koninklijk Concertgebouw-orkest. Het betrof vijf leerstoelen, waarvan twee voor viool en een voor altviool, cello en slagwerk. Het lesprogramma van de Orkestacademie is dit seizoen verder uitgebreid met onder meer een speciale auditietraining, waarbij de studenten worden voorbereid op het proefspel. 3

Aan Mintje van Lier, die in het vorig seizoen deelnam aan de Orkestacademie, werd nog een extra prijs toegekend. Deze werd ter beschikking gesteld door het Bernard Haitink Fonds voor Jong Talent. Dit Fonds op Naam wordt beheerd door de Stichting Donateurs en werd gesticht ter gelegenheid van het feit dat Haitink vijftig jaar eerder voor het eerst als dirigent optrad bij het Concertgebouw-orkest. De prijs kan voortaan jaarlijks worden toegekend aan de Orkestacademiestudent die het meest aansprekende persoonlijke ontwikkelplan heeft ingediend. De Orkestacademie wordt structureel mogelijk

gemaakt door twee Fondsen op Naam (beide anoniem), die de Orkestacademie in hun doelstelling hebben opgenomen en dit seizoen ook door de Stichting van Rees-Klatte.

Buitenlandse donateurs

American Friends of the Royal Concertgebouw Orchestra (AF-RCO)

Het orkest prijst zich zeer gelukkig met de enorme inzet en het grote enthousiasme van de AF-RCO. Omdat het orkest dit seizoen niet op tournee in Amerika was, werd een aparte tournee georganiseerd van het koperblazersensemble van het Koninklijk Concertgebouworkest, ofwel the RCO Brass.

In het kader van het Henry Hudson jaar, waarin de 400 jaar bestaande relatie tussen Amsterdam en New York wordt gevierd, werd samen met de koperblazers en slagwerkers van de New York Philharmonic een concert gegeven in The Riverside Church of New York. Voorafgaand aan het concert was door de American Friends een groots fundraisingdiner georganiseerd, dat net als het concert bijzonder goed werd bezocht. Er waren diverse componisten en arrangeurs van werken die op het programma stonden aanwezig, waaronder ook Benjamin Boyle. Boyle is een jonge New Yorkse componist die van de AF-RCO de opdracht kreeg voor deze gelegenheid een nieuw werk te componeren dat hij de titel *Hudson Symfonia* gaf en dat door de musici zeer positief werd ontvangen. Het succesvolle concert werd die avond tevens live uitgezonden op radiozender WQXR.

Andere optredens tijdens deze tournee waren er onder meer als 'special guests' bij de opening van het galaconcert van The New York Pops in Carnegie Hall en een eigen concert in het auditorium van The National Gallery of Art in Washington. Tevens werden een openbare repetitie en diverse workshops verzorgd. De Board of Directors van de AF-RCO is verder uitgebreid en er zijn opnieuw intensieve contacten onderhouden met het Consulaat en de Ambassade van Nederland in de Verenigde Staten. De recent aangetreden Ambassadeur Renée Bos-Jones heeft zich als 'Honorary Chair' verbonden aan de AF-RCO.

Freundeskreis Schweiz

Al het tweede jaar van het bestaan van de Freundeskreis Schweiz waren de Zwitserse donateurs van het orkest in de gelegenheid om een instrument aan te bieden aan het orkest.

Tijdens een door zowel Zwitserse vrienden als door orkestleden goed bezochte 'aperó rich' na afloop van het concert in Luzern nam Maestro Jansons symbolisch een hoorn in ontvangst van de voorzitter van de Freundeskreis Schweiz. Het aan te kopen instrument zal de naam 'Matterhorn' gaan dragen. De Freundeskreis Schweiz heeft het orkest laten weten de gewenste aankoop van meerdere hoorns financieel mogelijk te zullen maken.

Net als het jaar ervoor, bezocht een gezelschap Zwitserse vrienden in april Amsterdam voor het bijwonen van het concert van 'hun' KCO. Voorafgaand aan het concert vond een exclusief diner plaats in de Spiegelzaal waarbij onder meer de ambassadeur van Zwitserland en zijn echtgenote aanwezig waren. Het tweedaagse programma, waarbij diverse bekende plekken en kunstverzamelingen in Amsterdam werden bezocht, sloten zij af met een ontvangst en een diner op de residentie van de ambassadeur van Zwitserland.

Koninklijk Vuurwerk

Na het grote succes van de educatieve projecten 'Peter en de Wolf' (2006) en 'Benjamins Orkest' (2007) was er dit seizoen wederom een groots opgezet educatief project met de titel 'Koninklijk Vuurwerk', dat afgesloten werd met een schoolconcert op vrijdag 27 februari en twee uitverkochte familie-concerten op zondag 1 maart 2009.

Voorafgaand aan het schoolconcert, dat door circa 900 leerlingen werd bezocht, hebben tien musici van het orkest zo'n 35 workshops verzorgd voor groep 5 van diverse basis-

scholen uit de regio Amsterdam, met name scholen uit Almere en Purmerend. Naast de workshops in de klas, werden de kinderen door hun leraar in zes lessen intensief voorbereid op het concert. Hierbij werd onder meer een lied ingestudeerd gebaseerd op het slotkoor van Beethovens *Negende symfonie*. Dit had tijdens het concert een prominente plaats. Zowel de onderwijzers als de musici werden voor dit project getraind door de Nederlandse muzikaal animateur Eric Robillaard. Tekstschrijver was Carel Alphenaar.

De muzikale leiding was in handen van dirigent Jan Willem de Vriend en bij de realisatie werd nauw samengewerkt met de educatieve afdeling van het Concertgebouw. Het project werd mede mogelijk gemaakt door een substantiële bijdrage van de Stichting Turing Foundation en de Stichting Donateurs Koninklijk Concertgebouworkest.

Public Relations

Het seizoen 2008/2009 is van groot belang geweest voor de positionering van het Koninklijk Concertgebouworkest. De belangrijkste speerpunten van de afdeling Public Relations:

- de ambitieuze tournee naar China en Japan
- het 120-jarig bestaan van het orkest
- de afronding van de subsidieaanvragen bij Gemeente en Rijk voor de kunstenplanperiode 2009-2012
- de kennismaking met de nieuwe directeur Jan Raes en het afscheid van oud-directeur Jan Willem Loot
- strategisch inzetten van de nieuwe titel *The World's Greatest Orchestra*.

Het orkest heeft deze gebeurtenissen aangegrepen om zowel het trouwe abonnementspubliek, de gewaardeerde relaties binnen de particuliere fondsenwerving, een jonger publiek alsook de overheden te tonen dat het orkest in topconditie is, en dat de samenwerking met de chef-dirigent tot grote hoogte stijgt. De mediabelangstelling was zowel nationaal als internationaal overweldigend, de toeloop van het publiek boven verwachting groot en de goede verstandhouding van het orkest met de Minister van OCW, de heer dr. R. Plasterk, en met de Wethouder voor Cultuur van de gemeente Amsterdam, mevrouw Carolien Gehrels, resulteerde in een aanzienlijke verhoging van de subsidies voor de komende vier jaar.

In november bezocht het KCO China voor de tweede keer, gevolgd door een korte tournee door Japan. In samenwerking met

Amsterdam Partners, dat een delegatie van het Amsterdamse culturele en wetenschappelijk leven had uitgenodigd, werden in Beijing en Shanghai diverse persconferenties en ontvangsten gegeven. De delegatie stond onder leiding van Burgemeester Cohen en Wethouder Carolien Gehrels. Waardevolle promotie voor de stad. Ook de sponsors ING en Philips participeerden volop in alle gebeurtenissen rondom de concerten. Minister Plasterk van OCW maakte eveneens gebruik van het verblijf van het KCO in China en nam volop deel aan bovengenoemde activiteiten. Een tiental orkestleden verzorgde op de conservatoria van Beijing en Shanghai masterclasses voor zeer geïnteresseerde Chinese jonge talenten. Een aantal gaf te kennen hun studie na afronding in China te willen vervolmaken op het conservatorium in Amsterdam. 5

Aan het 120-jarig bestaan van het KCO werd veel aandacht besteed, temeer daar wat er de laatste twintig 'Koninklijke jaren' is gerealiseerd op zowel artistiek als zakelijk niveau wel een feestje waard werd geacht. Op 24 oktober vond het feestelijk jubileumconcert plaats met als bijzondere soliste de Nederlandse zangeres Tania Cross. Dit concert, uiteraard onder leiding van chef-dirigent Mariss Jansons, werd dezelfde avond door de AVRO op televisie uitgezonden. In optimale samenwerking met mediapartner AVRO werd zeer veel aandacht aan dit jubileum besteed, zoals een week lang rechtstreekse radio-uitzendingen vanuit het Concertgebouwcafé in het programma De Klassieken, een uniek downloadproject en diverse oude concertregistraties die werden herhaald. Uitgeverij Toth gaf een jubileumboek uit onder de titel 'Van Boegbeeld tot Kroonjuweel'. Auteurs waren Henriette

Posthuma de Boer, Bert Koopman en Bas van Putten. Herman Rieken, voorzitter van de vereniging 'Het Concertgebouworkest', bood tijdens het jubileumconcert het eerste exemplaar aan beschermvrouwe H.K.H. Prinses Máxima aan, die samen met haar man Z.K.H. Prins Willem-Alexander dit concert bijwoonde.

De benoeming door het toonaangevende muziekblad Gramophone tot 'Greatest Orchestra of the World' was een onverwachte en grote waardering voor het orkest, voor chef-dirigent Mariss Jansons maar ook voor de mensen achter de schermen. Vele blijken van waardering volgden, waaronder een grote taart van het gemeentebestuur van Amsterdam en een ontvangst door de directie van het Concertgebouw. Deze benoeming bracht veel extra publiciteit teweeg.

Een koperensemble van het KCO speelde in dit kader live in het populaire televisieprogramma 'De wereld draait door' en algemeen directeur Jan Raes en trombonist Jörgen van Rijen, woordvoerder van de artistieke commissie, werden geïnterviewd. De Westdeutsche Rundfunk en Deutschlandfunk maakten een grote reportage. Roland de Beer schreef voor deze gelegenheid een uitvoerig essay voor het toonaangevende maandblad Hollands Diep onder de titel 'Het DNA van het KCO'.

Begin februari gaf het KCO onder leiding van chef-dirigent Mariss Jansons een aantal gedenkwaardige uitvoeringen van het *Requiem* van Dvořák. De koorpartijen werden verzorgd door het koor van de Wiener Singverein. Zij vierden hun 150-jarig bestaan en hadden de wens uitgesproken dit jubileum te vieren met Mariss Jansons, die ook in Wenen uitzonderlijk geliefd is.

Het voltallige koor (ruim 80 zangers) gaf twee concerten in het Concertgebouw en twee in de Musikverein in Wenen. Tijdens het verblijf in Wenen overhandigde de Bundesminister für Unterricht, Kunst und Kultur, Dr. Claudia Schmied, het Österreichisches Ehrenkreuz für Wissenschaft und Kunst aan Mariss Jansons. Voor Jansons, die ook al ereburger is van de stad Wenen, was dit een uitermate belangrijk moment. Zijn studieverblijf in Wenen was voor hem destijds de eerste kennismaking met het vrije Westen.

Na elf succesvolle jaren nam Jan Willem Loot afscheid als algemeen directeur van het KCO. Op uitnodiging van de directie kwamen de belangrijkste buitenlandse relaties voor een feestelijk diner op 26 januari in het Okura Hotel bijeen. Aanwezig waren de directies van Carnegie Hall in New York, Barbican uit Londen, Cité de la Musique uit Parijs, de Philharmonie uit Keulen en de impresario's Kajimoto uit Japan, Cami uit New York, Aigon uit Madrid en Böhm uit Wenen. Daarnaast waren vertegenwoordigers aanwezig van het Festival in Luzern en de Bayerische Rundfunk.

Op dinsdag 27 januari vond in de Grote Zaal van het Concertgebouw het officiële afscheid plaats. Ruim vijfhonderd genodigden, waaronder relaties uit de politieke en de culturele wereld en de belangrijkste particuliere schenkers van het KCO, verenigd in het Gouden Gilde, beleefden een genoeglijke avond met diverse optredens van het orkest en diverse ensembles uit het orkest. Het geheel werd culinair uitstekend verzorgd door Covent Garden. Namens alle aanwezigen werd aan de heer Loot een aanzienlijk bedrag aangeboden, waarvoor een

strijkinstrument wordt aangeschaft dat zijn naam draagt. Het zal aan een orkestlid in bruikleen gegeven worden. Ter gelegenheid van zijn afscheid verscheen bij Uitgeverij Nieuw Amsterdam een boek over Loots indrukwekkende carrière, geschreven door Franz Straatman onder de titel 'De witte kuif op het frontbalkon'. Voor de nieuwe algemeen directeur Jan Raes waren deze feestelijk momenten ideaal om op een ontspannen manier kennis te maken met de belangrijkste relaties.

De eerste twee weken van maart stonden geheel in het teken van de 80e verjaardag van eredirigent Bernard Haitink. Op zijn uitdrukkelijk verzoek wilde hij de feestelijkheden beperkt houden. Gezien zijn respectabele leeftijd gaf hij er de voorkeur aan zich vooral te concentreren op het musiceren. Toch vonden er terecht diverse activiteiten plaats. Het KCO bood de jarige dirigent op 3 maart een lunch aan voor alle orkest- en stafleden in de Spiegelzaal. Mediapartner AVRO organiseerde een speciale 'Haitinkweek' op televisie, Radio 4 en internet.

Zoals blijkt uit het bovenstaande was het publicitair gezien een zeer actief seizoen. De schrijvende media, radio, televisie en internet besteedden veel positieve aandacht aan het KCO waardoor de belangrijkste opgave van de afdeling public relations, het zorgen voor wederzijds begrip en regelmatig contact tussen het orkest en diverse doelgroepen, kon worden vervuld. Ook aan de interne public relations werd ruimschoots aandacht besteed. Immers, gemotiveerde medewerkers tellen voor twee. Zoals gebruikelijk verscheen: de KCO-urant, 6x per jaar met vooral human interestverhalen; de KCO-actueel,

tweewekelijks met daarin de meest actuele informatie; de rubriek Journaal in Preludium; en er werd een begin gemaakt met een Intranet.

Om de onderlinge contacten te stimuleren vonden weer diverse activiteiten plaats, zoals het tweejaarlijkse personeelsfeest, voetbal- en tennistoernooien en bijeenkomsten ter viering van jubilea, pensioneringen en gedenkwaardige momenten. Ook de leden van de Vereniging Gepensioneerden van het KCO konden ruimschoots delen in alle jubeluitingen; hoogtepunt dit seizoen was ongetwijfeld de tweejaarlijkse gepensioneerdendag op 1 april in het Concertgebouw, bestaande uit een repetitiebezoek met als gastdirigent de bij veel gepensioneerden geliefde dirigent Colin Davis, en kennismakingsmomenten met nieuwe medewerkers op belangrijke posities in de organisatie. Het KCO blijft op alle fronten uiteraard zeer alert op een vergroting van de draagkracht. De vele contacten met de Vriendenvereniging (12.000 leden) en de Jongerenvereniging Entrée (5500 leden) zijn van groot belang.

Ook de B- en E-diners in de Spiegelzaal met een korte inleiding door een orkest- of directielid voorafgaand aan het concert, verstevigen de band met het publiek. Daarnaast dragen de gratis lunchconcerten, de openbare repetities en de Meet and Greetbijeenkomsten na de concerten in de A-serie daartoe bij.

Verslag van Stravinsky - *Le Sacre du Printemps*

Het begint een beetje warrig. Je hoort allerlei instrumenten door elkaar. Eerst zacht, dan weer hard, vervolgens zacht. Maar dan! Het wordt heel hard en onheilspellend. Instrumenten beantwoorden elkaar telkens. De strijkinstrumenten

maken het extra spannend. En dan! Het wordt verschrikkelijk hard en wild, druk, maar dat is ook juist mooi. Dat gaat zo door, onder slagen van een grote trommel. Dan wordt de muziek iets rustiger. Maar even later wordt het keihard! Gongslagen klinken, ook op de pauken wordt flink geramd. De muziek is gewoon door het dolle heen.

En het is als een aardbeving, als onweer! Het dak gaat eraf. Het wordt even wat stiller, maar het is van korte duur. Ze slaan weer op de grote trommel, en met een stok op een soort houten blokje. Op de gongen wordt even met een hand, en dan met stokken geslagen. Na een kort stil 'pauzetje' wordt het spannender, maar zachter. Als het heel stil is – op een gegeven moment – hoor je alleen een paar blaasinstrumenten. Na een poos wordt het weer heftig. Je hoort de pauken en de grote trommel weer klinken. Je hoort trombones schateren.

Als een zweep die steeds neerkomt met een klap, zo speelt de muziek. Het ritme lijkt even op marcheren. Opeens hoor je trombones scherp en hard klinken. De muziek wordt steeds harder en harder, en harder. Als je de strijkinstrumenten zag, bewogen de stokken gelijk.

Een paar harde slagen....

En afgelopen was het !!!

Klasse!

Dit verslag is geschreven naar aanleiding van een concert in het Concert- en Congresgebouw De Doelen in Rotterdam, gespeeld door het Koninklijk Concertgebouworkest, door Florian van der Reijden, 11 jaar.

SKVR Muziekschool Rotterdam, 7 februari 2009

Vereniging Vrienden

74 jaar Zichtbaar en Hoorbaar

'Vrienden dragen Gebouw en Orkest op handen – Vergroot onze draagkracht'. Met deze slogan vroeg de bijna 75-jarige vereniging dit seizoen via allerlei kanalen aandacht voor haar bijzondere doelstelling om gebouw en orkest zowel materieel als immaterieel te steunen. Deze steun van ruim 13.000 Vrienden is dus niet alleen een belangrijk teken van waardering, hij wordt door de bijdragen uit contributies, donaties en schenkingen ook zichtbaar in het gebouw en hoorbaar bij het orkest.

Zo gedenken de Vrienden al vele jaren rond de feestdagen gebouw en orkest met een nieuwjaarscadeau, een royale gift voor een bijzondere bestemming. De Vriendengiften zijn in de afgelopen jaren aan een groot aantal bijzondere projecten besteed: transportkisten, nieuwe klarinetten, hoorns en Wagnertuba's voor het KCO, kroonluchters voor de Balkonzal, tapijten voor de Champagnebar en de renovatie van de Felix de Nobel Foyer en de Noord Foyer. Dit jaar wordt de opbrengst van de Nieuwjaarsactie (ruim € 65.000) onder andere besteed aan de aanschaf van een F-tuba en de restauratie van de Koninklijke ontvangkamer in het Concertgebouw.

Aan het begin van het concertseizoen werd de Erezuil tegenover de Spiegelzaal bijgewerkt met de namen van orkestleden die het afgelopen jaar hun 25-jarig jubileum vierden: Jos de Lange, Sharon St.Onge en Peter Masseurs. De Erezuil is ruim

60 jaar geleden, in 1948, aangeboden door de Vrienden ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van het KCO. Het is een van de vele zichtbare en tastbare uitdrukkingen van de speciale relatie die de Vrienden hebben met beide instituten.

Dit seizoen werden opnieuw ruim 40 activiteiten georganiseerd voor Vrienden en Entréeleden, zoals de tot zes concerten uitgebreide kamermuziekserie *Orkestleden op het Vriendenpodium*, (7) dertien inleidingen op de A-serie, rondleidingen en drie muziekcursussen door Hans van den Boom en Leo Samama. Vrienden hadden dit seizoen exclusief toegang tot drie generale repetities van het orkest, onder leiding van: Mariss Jansons (21 oktober 2008), Alan Gilbert (8 januari 2009) en Sakari Oramo (17 april 2009) met Janine Jansen als soliste. Deze repetities werden door ruim drieduizend Vrienden bezocht. Op 3 oktober reisden ruim 50 Vrienden naar Gent voor het bijwonen van een concert van het orkest in de Sint Baafskathedraal in het kader van het Festival van Vlaanderen. Later in de maand, op vrijdag 24 oktober, startte de eerste voorronde van het gefuseerde Vriendenkrans Concours/Het Debuut. De jury koos na de openbare tweede voorronde drie finalisten: Ksenia Beltiukova (viool), Irina Kulikova (gitaar) en het pianoduo Janssens/Lestari. Zij zullen in seizoen 2009/2010 samen met pianist Richard Flemming langs elf concertzalen in Nederland toeren, om uiteindelijk terug te keren naar de Kleine Zaal voor de finale op zondag 9 mei 2010. De drie finalisten ontvingen elk een studiebeurs ter waarde van € 5.000 voor verdere coaching en studie in de periode tot de finale.

Een ander belangrijk facet van de Vriendenvereniging is de verzorging van de Vriendenbalie door zo'n 30 vrijwilligers. Met enthousiasme staan zij bij de meeste concerten van het KCO het publiek met raad en daad terzijde.

Vrienden & Entrée: Alliantie van concertpubliek

Met de viering van beider jubilea – Entrée 15 en Vrienden 75 jaar – in het vooruitzicht, intensiveren de verenigingen Entrée en Vrienden hun samenwerking in een Alliantie van concertpubliek van Het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest. Entrée en Vrienden delen een gemeenschappelijk doel, namelijk zoveel mogelijk concertbezoekers – van jong tot oud – betrekken bij en binden aan het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest.

Entrée en Vrienden hebben al een gezamenlijk bureau; met ingang van dit seizoen wordt ook de marketing en communicatie via het marketingoverleg met gebouw en orkest verder afgestemd. Ook worden maatregelen genomen om de doorstroming van Entréeleden naar de Vriendenvereniging te bevorderen, zoals verhoging van de Entrée-leeftijd naar 30 jaar en instelling van een nieuw (Vrienden)lidmaatschap voor 30- tot 40-jarigen. De samenwerking tussen beide besturen wordt verder versterkt, onder andere door de Entrée-voorzitter als vaste afgevaardigde toe te voegen aan het Vriendenbestuur. De Alliantie van concertpubliek werd tijdens de Algemene jaarvergadering van de Vrienden op 31 januari 2009 bezegeld met de ondertekening van een overeenkomst door Jan Willem van Beek (vice-voorzitter Entrée) en Gerlach Cerfontaine (voorzitter Vrienden).

Entrée

Entrée is al 15 jaar lang de succesvolle jongerenvereniging van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest. Afgelopen seizoen telde Entrée 5500 leden tussen 0 en 27 jaar oud, een stijging van bijna duizend inschrijvingen ten opzichte van het seizoen daarvoor. Naast een effectieve marketing-campagne en een geheel vernieuwde website heeft Entrée ook veel te danken aan mond-tot-mondreclame: leeftijdsgenoten maken elkaar lid, ouders en grootouders hun (klein-)kinderen.

Entrée heeft haar leden dan ook een hoop te bieden. Allereerst is daar de Entréeselectie met ruim 250 concerten, waaronder het complete aanbod van het KCO, voor slechts € 8,- per kaart.

Entrée biedt niet alleen forse korting op concertkaarten; daarnaast organiseert het bestuur van Entrée, geheel bestaande uit vrijwilligers onder de 27 jaar, een aantal bijzondere projecten speciaal voor jong publiek. In het seizoen 2009/2010 waren dat:

Bollywood Bazaar

In samenwerking met het Concertgebouw en Holland Symfonia organiseerde Entrée Bollywood Bazaar: de spectaculaire afsluiting van het India Festival in het Concertgebouw. Tijdens deze avond, gericht op jongeren en de Hindoestaanse/Indiase gemeenschap, werd westerse klassieke muziek vermengd met 'Bollywoodmuziek'. Tijdens de randprogrammering in de foyers, gevuld met onder andere een Bollywooddansworkshop en een Indiaas karaokespel, werden de stoelen uit de Grote Zaal gehaald. Hierna werd er gedanst in een 'stoelenvrije' zaal op de muziek van de beroemde dj Bally Sagoo.

Koninklijk Vuurwerk

In samenwerking met Entrée organiseerde het KCO in maart een publieks- en een schooluitvoering van het educatieve project Koninklijk Vuurwerk. (zie ook Fondsenwerving)

Nacht van de Koningin

De stad bruiste op de avond van 29 april. Niet alleen op straat en in de kroeg, maar ook in het Concertgebouw! Entrée presenteerde met trots zangeres Renske Taminau en het Matangi Quartet, die samen een eigentijdse cross-over van jazz-van-nu en klassieke muziek brachten, in twee drukbezochte concerten op één avond in de Kleine Zaal.

Bovendien was er tot diep in de nacht een afterparty met dj-formatie Wicked Jazz Sounds in het Concertgebouw Café.

Groot Entrée Orkest 2009

Voor de vierde maal vond het Groot Entrée Orkest plaats. Op 28 februari kregen maar liefst 130 enthousiaste amateur-musici tussen de 12 en 27 jaar les van leden van het Koninklijk Concertgebouworkest, waarna ongeveer 60 musici werden geselecteerd om mee te spelen in het Groot Entrée Orkest 2009. Tijdens drie intensieve repetitieweekenden werden verschillende orkestsecties gecoacht door leden van het KCO en studeerde het orkest onder leiding van dirigent Jacob Slagter een prachtig programma in. Het geweldige resultaat was op 21 mei in de Grote Zaal van het Concertgebouw te beluisteren. De jonge musici brachten de *Achtste symfonie* van Dvořák, de *Carmen Overture* van Bizet én het *Eerste vioolconcert* van Bruch met soliste Liza Ferschtman ten gehore.

Rentrée

Wederom vond een seizoen lang het project Rentrée plaats. Vrijwillige Entréeleden begeleidden ouderen die niet meer zelfstandig in staat zijn een concert te bezoeken, per taxi naar een muzikale middag of avond in het Concertgebouw. Er kon gekozen worden uit acht concerten (waarvan de helft KCO-concerten). De ontroering en het enthousiasme bleek zowel bij de deelnemers als bij de jonge vrijwilligers onverminderd groot.

Marketing en Media

Marketing en verkoop

Het Koninklijk Concertgebouworkest kon zich ook in 2008/2009 verheugen in een grote publieksaandacht. De verkoop-inspanningen van het orkest concentreren zich vooral op de concerten met avontuurlijk repertoire. Maar ook de concerten die buiten de abonnementsseries worden gegeven, bieden veel muzikliefhebbers zonder abonnement de mogelijkheid kennis te maken met het KCO.

In samenwerking met de AVRO en Radio 4 is er dit seizoen voor gekozen twee producties op een nieuwe crossmediale manier aan te pakken die voor een veel grotere bekendheid buiten de directe klantenkring van het orkest moest zorgen. Door traditionele uitingen (affiches, advertenties), speciale internet-, radio- en tv-programmering in combinatie met het aanbieden van gratis downloads werd het aantal contacten verveelvoudigd ten opzichte van de gebruikscijfers die het KCO met de traditionele aanpak wist te bereiken. Vooral het aantal verstrekte free-downloads (in de jubileumperiode meer dan 600.000 downloads van tien symfonieën en in de Haitinkperiode meer dan 200.000 downloads van drie opnamen met Bernard Haitink) maakte duidelijk dat er binnen en buiten de landsgrenzen een zeer groot publiek bestaat dat het KCO met de traditionele middelen niet, maar met de crossmediale aanpak wel te bereiken weet. Voor het KCO en mediapartner AVRO is dit succesvolle experiment reden om de komende jaren op een meer gestructureerde manier met deze aanpak

te blijven werken. Beschermvrouwe Prinses Máxima meldde enthousiast dat zij als de 156.253ste download in de Haitinkperiode stond geregistreerd.

In de abonnementenverkoop voor seizoen 2008/2009 is gekozen voor het consequent doorzetten van de lijn waarbij de abonnementsverlenging alleen de serie betreft en niet de in een eerder seizoen toegewezen plaatsen in de zaal. Deze – acht jaar geleden – gekozen lijn heeft zijn grondslag in het idee dat alle abonneenthouders ieder jaar opnieuw voor alle abonnementsplaatsen in aanmerking kunnen komen. De enige uitzondering die hierbij wordt gemaakt betreft twee relatief kleine groepen abonneenthouders: de aandeelhouders van Het Concertgebouw NV en de leden van het Gouden Gilde, die het orkest via een financiële bijdrage extra ondersteunen. Zij krijgen als dank voor hun steun de mogelijkheid tot voortekening op de abonnementsverlengingen. Bij het toewijzen van de plaatsen voor seizoen 2008/2009 zijn voor het eerst in de geschiedenis van het orkest alle reguliere abonneenthouders actief naar andere stoelen in de zaal verplaatst. De in de seizoensbrochure beschreven spelregels zijn hierbij door het KCO zeer nauwkeurig nageleefd. Een en ander heeft niet geleid tot een toename van de – toch al zeer beperkte – klachten-correspondentie.

In samenwerking met de marketingafdeling van het Concertgebouw zijn in seizoen 2008/2009 de marketingactiviteiten van Jongerenvereniging Entrée extra ondersteund. De marketingdoelstellingen van Entrée werden aangescherpt en geprofessionaliseerd.

De eerste resultaten werden al snel zichtbaar: een sterke stijging van het ledental en – belangrijker – een stijging van het aantal actieve leden binnen de vereniging, waarbij bovendien een stijging van het 'gemiddelde gebruik per actief lid' kon worden geregistreerd.

Radio en televisie

Het Koninklijk Concertgebouworkest is de afgelopen jaren veel actiever geworden op mediagebied. Seizoen 2008/2009 is een mooi voorbeeld van de enorme bekendheid die het orkest op deze wijze kan bereiken. Het Koninklijk Concertgebouworkest was op zondagmiddag in seizoen 2008/2009 25 keer te beluisteren via Radio 4.

In de Jubileumweek verzorgde de AVRO een dagelijkse live-uitzending van het programma De Klassieken vanuit het Concertgebouw met gasten en optredens door leden van het Koninklijk Concertgebouworkest. Deze formule werd in de week rond Bernard Haitinks 80ste verjaardag in maart 2009 nog eens driemaal herhaald.

Radio Nederland Wereldomroep droeg ook in 2008/2009 zorg voor de internationale distributie van een reeks radio-programma's rond het KCO die wordt aangeboden aan een zeer groot aantal publieke zenders in het buitenland. Daarmee konden miljoenen radioluisteraars over de grens in contact komen – en blijven – met het KCO.

Daarnaast was het orkest maar liefst dertien maal op de Nederlandse televisie te zien met een concertregistratie:

Concertregistratie Nederlands televisie

28 augustus semi-live uitzending

Moesorgski's Schilderijen van een tentoonstelling | Jansons
20 oktober herhaling registratie uit 2004 Richard Strauss,
Ein Heldenleben | Jansons

21 oktober herhaling Registratie uit 1993 van Mahler,
Symfonie nr. 1 | Haitink

22 oktober herhaling registratie uit 2000 Tsjaikovsky,
Symfonie nr. 5 | Chailly

23 oktober herhaling registratie uit 1999 Puccini,
Suor Angelica | Chailly

24 oktober herhaling registratie uit 2007 Dvořák,
Symfonie nr. 8 | Jansons

24 oktober semi-live uitzending

Jubileumconcert | Jansons

25 december live-uitzending

Kerstmatinee | Jansons

9 maart herhaling registratie uit 2007 van Bruckner,
Symfonie nr 8 | Haitink

10 maart herhaling registratie uit 2006 van Mahler,
Symfonie nr. 4 | Haitink

11 maart de registratie van Schubert,
Symfonie nr. 8 | Haitink (eerste uitzending)

12 maart semi-live uitzending

Concert 'Bernard Haitink 80 jaar' | Haitink

13 maart de registratie van Wagner,
1e Akte Die Walküre | Haitink (eerste uitzending)

In de Jubileumweek werden bovendien iedere dag documentaires over het orkest uit het omroeparchief uitgezonden. Voorts

werden twee van de vier concerten die het orkest in China gaf opgenomen en op een later moment uitgezonden op de Chinese televisie (5 november Beijing, 8 november Shanghai), en werd het concert in NHK Hall Tokyo op 11 november live uitgezonden op de Japanse televisie. ARTE nam ook in 2008/2009 de uitzending van de Kerstmatinee van de AVRO over.

Tenslotte vond op zondag 8 maart een bijzondere live-uitzending plaats van het concert onder leiding van Bernard Haitink met solist Murray Perahia. Ter gelegenheid van het 20-jarig jubileum van satelliettelevisie bij de Japanse omroep NHK werd het concert die zondagmiddag (14.15 uur in Amsterdam) via satelliet live uitgezonden in Japan (22.15 uur in Tokio) voor een publiek van ruim anderhalf miljoen kijkers. Met NHK zijn gesprekken gestart om te zien op welke wijze deze vorm van samenwerking vastere gestalte zou kunnen krijgen.

In januari startte een bijzondere samenwerking tussen de kabelzender Het Gesprek, het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest. Iedere zondagmiddag krijgt journalist Frénk van der Linden in het televisieprogramma *De Artiestenfoyer* een uur de tijd om een bijzondere gast van gebouw of orkest te interviewen. De reeks werd geopend met dirigent Zubin Mehta en vervolgd met een keur aan gasten. Hieronder waren pianist Menahem Pressler, sopraan Johannette Zomer, alt Christianne Stotijn, dirigenten Iván Fischer en Daniel Harding, violist Vadim Repin, pianist Jean-Yves Thibaudet en orkestleden Godfried Hoogeveen, Vesko Eschkenazy, Alexei Ogrintchouk, Jörgen van Rijen, Herman Rieken en vele anderen. De interviews kunnen worden teruggekeken op www.hetgesprek.nl

(zoeken op programma *De Artiestenfoyer*). De interviews zullen aan het begin van het seizoen 2009/2010 ook toegankelijk worden gemaakt via www.concertgebouworkest.nl

RCO Live

Op het eigen label RCO Live verschenen in de loop van dit seizoen zes nieuwe titels:

nieuwe titels RCO Live

RCO 08004 Berg *Drei Orchesterstücke, Lulu-suite* | Gatti

RCO 08005 *Anthology Vol. 5 (1980-1990)*

RCO 08006 Strauss *Don Juan en Eine Alpensinfonie* | Jansons

RCO 08007 Mahler *Symfonie nr. 5* | Jansons

RCO 09001 Schumann *Szenen aus Goethes Faust* | Harnoncourt

RCO 09002 Bruckner *Symfonieën nrs 3 en 4* | Jansons

RCO 08006 Strauss werd in het oktobernummer van Gramophone verkozen tot *Editor's Choice / CD of the Month*. In juni kreeg het orkest een *Edison Klassiek* uitgereikt voor **RCO 08002** Stravinsky *Suite De vuurvogel / Le sacre du printemps*, Jansons

Waar waren de Paroolrecensenten deze week enthousiast over? Mahler *Symphonie nr. 5*

Het is in deze krant al eerder vastgesteld: het KCO bevindt zich in een periode van glorieuze bloei en de zojuist verschenen uitvoering van Mahlers *Vijfde* is daarvan slechts een onderstreping. Wat een briljante, poëtische, technisch formidabele interpretatie komt hier tot klinken! En wat een schitterende opname ook. Jansons troefkaart is zijn opbouw van de dramatische spanning, wat van de

hoekdelen een belevenis maakt. Maar ook het tedere Adagietto is prachtig. Naar de winkel.

Het Parool, december 2009

Sophisticated and civilised, even if Jansons irons out some of the irony - Mahler *Symphonie nr. 5*

The Scherzo is carefully characterised, the Adagietto something of a triumph. Quite a feat to make its over-familiar progression sound natural and unaffected, even as one is aware of the artifice behind the illusion of a single breath. Perhaps you find Bernstein too laboured and latter-day interpreters too fast? Adopting a middle course, Jansons subtly suggests that this might really be a love letter to Alma. The finale goes splendidly too. Notwithstanding the sedate apotheosis of the chorale theme, it's difficult to remain unmoved by the maestro's absolute control as his players make their dash to the finishing-line.

Gramophone, december 2008

Bravo! Bravo! Voor het Concertgebouworkest

De cd met door Markus Stenz geleide (wereld-)premières uit 2007 wordt gepresenteerd onder de noemer Horizon 1. Een hoopvolle titel, die doet vermoeden dat er nog meer op dit terrein is te verwachten. Bravo! Bravo! Want laten we eerlijk zijn: wie zit er nu te wachten op een combinatie van Moritz Eggert *Number 9 VI: a bigger splash*, Colin Matthews *Turning Point*, Theo Verbey *LIED voor trombone en orkest of Detlev Glanerts *Theatrum Bestiarum?** Muzikale avonturiers zullen verbaasd opkijken, kenners kunnen hun hart ophalen. Al is het alleen maar vanwege het briljante aandeel van Jörgen van Rijen in het *Tromboneconcert* van Theo Verbey.

Klassieke zaken, oktober 2008

Aanraakbare muziek - Gatti dirigeert Berg

Het is werkelijk subliem met hoeveel souplesse Gatti alle gebeurtenissen en gebeurtenisjes in één stroom bijeenhoudt. Hij benadert dit repertoire vanuit de romantische traditie, ruim baan gevend aan emotie en kleurenpracht. De muziek komt zo fascinerend dichtbij dat je haar bijna kunt aanraken.

De Telegraaf, 17 januari 2009

Aanraders: 10 aanraders uit de selectie van deze maand, gekozen door de redactie van Luister

Mariss Jansons geeft hiermee een langverwacht en subliem vervolg aan zijn eerste opname van *Ein Heldenleben* uit 2004. Met Richard Strauss bereikt hij de hoogste toppen en weet hij het orkest tot zijn beste spel te verleiden. Zowel voor de Strauss-liefhebbers als -twijfelaars een verplichte aanschaf!

Luister, januari-februari 2009

Anthology of the Royal Concertgebouw Orchestra vol. 5 1980-1990

De musici spelen met om het even welke dirigent ervoor staat (en dat zijn niet de minsten) vol overtuiging op de fundamenten die Bernard Haitink heeft gelegd. Mooie fundamenten die de specifieke klank van het orkest en het gebouw naar voren halen en die later, in de jaren negentig, door Riccardo Chailly van prettige accenten voorzien zouden worden. Chailly is hier onder meer aanwezig met een prachtige registratie van Weberns *Im Sommerwind*. De samenstellers van de box hebben ervoor gezorgd dat de cd's een mooie afspiegeling vormen van de dirigenten- en programmahistorie in die periode.

Luister, januari-februari 2009

Sponsoring

Het Koninklijk Concertgebouworkest kan zich verheugen in de loyale steun van drie hoofdsponsors – ING, Philips en NUON – en een vijftal sponsors – Allen & Overy, De Brauw Blackstone Westbroek, Loyens & Loef, Stibbe en Ernst & Young.

De sponsorbijdragen werden ook in 2008/2009 geheel gebruikt om de kwaliteit van de programmering verder te versterken. Om een voorbeeld te noemen: de zeer succesvolle komst van Zubin Mehta naar Amsterdam had zonder de bijdrage van de sponsors niet gerealiseerd kunnen worden. En zo zijn er nog tal van optredens van interessante dirigenten en solisten aan te wijzen die slechts dankzij de betrokkenheid van de sponsors konden worden geprogrammeerd.

Daarnaast werd door ING en Philips een extra bijdrage geleverd om de Chinatournee in november 2008 te kunnen plannen en uitvoeren. Samen met een delegatie van de gemeente Amsterdam hebben beide sponsors in Beijing en Shanghai de mogelijkheid te baat genomen om hun gasten te ontvangen bij de bijzondere optredens van het orkest in beide steden. Dankzij deze sponsorbijdrage kon de tournee zeer succesvol worden afgesloten.

In de loop van seizoenen 2008/2009 pakten zich steeds donkerder wolken samen aan de economische hemel. Dankzij de langlopende overeenkomsten die het Koninklijk Concertgebouworkest met zijn sponsors heeft gesloten,

ondervindt het orkest nog geen directe gevolgen van de financiële crisis, maar dat neemt niet weg dat het orkest de komende jaren een extra inspanning zal moeten leveren om de geldstroom uit sponsoring op peil te houden. Daarom is besloten om een nieuwe afdeling binnen de staf op te zetten die zich uitsluitend zal richten op het onderhouden, verdiepen en uitbreiden van het sponsornetwerk van het orkest. Met de komst van Jan Meddens als manager sponsoring is deze afdeling per mei 2009 een feit.

Personeel en Organisatie

De afdeling Personeel & Organisatie is verantwoordelijk voor het personeelsbeleid van het KCO. Naast het bijhouden van de personeelsadministratie zijn de ontwikkeling en invoering van nieuwe werkprocessen en arbeidsvoorwaardelijke aangelegenheden voor zowel de orkestleden als de orkeststaf belangrijke onderdelen van het takenpakket. Veranderingen worden meestal als proefproject geïntroduceerd. Dit houdt in dat er gedurende een bepaalde tijd met een nieuwe systematiek gewerkt wordt, waarbij het mogelijk is tussentijds aanpassingen aan te brengen. Dergelijke veranderingen worden in overleg met het bestuur van de Vereniging 'Het Concertgebouworchest', die onder andere de taken van een ondernemingsraad vervult, ingevoerd.

Werving en selectie van orkestleden

De selectie van nieuwe orkestleden vindt plaats via proefspelen en soms wordt in de voorafgaande selectieprocedure gewerkt met luistersessies. Dit betekent dat kandidaten naast het curriculum vitae tevens een cd of tape opsturen waarop zij het door het orkest vereiste repertoire spelen. De selectiecommissie besluit na een luistersessie wie van de kandidaten uitgenodigd wordt voor het proefspel.

Nadat een kandidaat na een proefspel voor benoeming wordt voorgedragen, gaat het KCO met hem of haar een dienstverband aan voor bepaalde tijd. Gedurende het eerste jaar van het dienstverband vindt tweemaal een functioneringsgesprek met

het nieuwe orkestlid plaats. Voorafgaand aan dit functioneringsgesprek hebben de leden van de proefspelcommissie een evaluatiegesprek over het (artistiek) functioneren van het betreffende nieuwe orkestlid samen met de adjunct-directeur artistieke zaken en de manager personeel & organisatie. De conclusies van hetgeen besproken is in het evaluatiegesprek worden daarna met het orkestlid besproken.

Arbeidsvoorwaarden

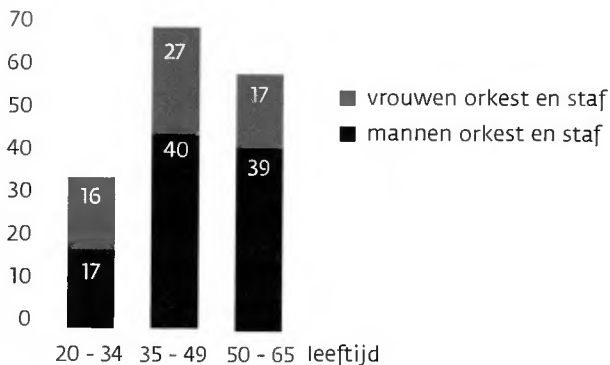
Door de subsidie vanuit het Rijk en de Gemeente Amsterdam is het mogelijk geweest om de orkestleden met ingang van 1 januari 2009 een substantiële salarisverhoging te geven van 16%. Deze salarisverhoging is gecombineerd met een nieuw salarisgebouw waarbij de salaristreden op een andere wijze over de carrière worden verdeeld dan tot op heden. Het nieuwe salarisgebouw bestaat nu niet meer uit 15, maar uit 30 salaristreden. Vooral bij de aanvangssalarissen is het nu mogelijk om nieuwe musici een hoger salaris aan te bieden. Daarmee heeft het KCO een sterkere wervingskracht. Dit nieuwe salarisgebouw is in nauw overleg met het Verenigingsbestuur (de belangenvereniging van orkest- en stafleden) tot stand gekomen.

In september 2008 is na overleg tussen de directie en het Verenigingsbestuur een nieuwe Arbeidsvoorwaardenregeling voor de stafleden tot stand gekomen. In deze nieuwe regeling zijn, ten opzichte van de vorige regeling, geen grote wijzigingen doorgevoerd. Wel is de regeling met betrekking tot overwerk aangescherpt.

Personeelsopbouw

In seizoen 2008/2009 hebben zes medewerkers de organisatie verlaten, waarvan vijf orkestleden en een staflid, allen vanwege pensionering. Een aantal vacatures in het orkest dient nog te worden ingevuld, maar lang openstaande vacatures binnen de staf zijn inmiddels vervuld. Het totaal aantal personeelsleden is ten opzichte van vorig jaar iets gedaald. De personeelsopbouw van het orkest bestond per 31 december 2008 uit 115 orkestleden, waarvan 39 vrouwen en 76 mannen. Hiervan werkten 105 orkestleden fulltime en 10 orkestleden parttime. De staf bestond uit 41 medewerkers: 22 vrouwen en 19 mannen. Hiervan werkten 24 medewerkers fulltime en 17 parttime.

In de onderstaande grafiek is de leeftijdsopbouw van het totale personeelsbestand weergegeven.

Arbeidsomstandigheden

In de zomer van 2008 heeft de Arbeidsinspectie een onderzoek uitgevoerd bij de orkesten in Nederland. Het algemene beeld dat werd opgedaan is dat de zaken rondom de arbeidsomstandigheden goed geregeld zijn, met onder meer op maat gemaakte gehoorbescherming. Daarnaast is in 2008 de Arbocatalogus Nederlandse Orkesten door het Contactorgaan van Nederlandse Orkesten (CNO) opgesteld ten behoeve van de orkestensector. Deze arbocatalogus is tot stand gekomen na overleg tussen het CNO, FNV Kiem en de Nederlandse Toonkunstenaarsbond (NTb).

Wisselingen in het personeelsbestand

in dienst 2008/2009	datum	functie
Olivier Thiery	01.08.2008	contrabas
Mark Braafhart	01.08.2008	slagwerk
Dominic Seldis	01.10.2008	contrabas
Brigit van den Broek	01.07.2008	medewerker P&O/ ambtelijk secretaris VB
Marja Verhoogt	01.10.2008	manager P&O
Jan Raes	01.12.2008	algemeen directeur
Martin Schippers	01.04.2009	trombone
Jan Meddens	01.05.2009	manager sponsoring
uit dienst 2008/2009	datum	functie
Fred Pot	01.08.2008	cello
Guibert Vrijens	01.08.2008	contrabas
Jan Pustjens	01.12.2008	slagwerk
Jan Willem Loot	01.12.2008	algemeen directeur
Wim Straesser	01.04.2009	cello
Peter Masseurs	01.07.2009	trompet

Uitmarkt van 10 augustus 20

609

SEIZOEN

080

Augustus

maandag 18 augustus

Ter gelegenheid van de eerste repetitie van het nieuwe seizoen gebruikten orkest- en stafleden gezamenlijk de traditionele koffie met gebak. Tevens maakten zij kennis met de nieuwe algemeen directeur Jan Raes.

donderdag 21, donderdag 28 en vrijdag 29 augustus

Jarenlang heeft het KCO zijn eigen serie zomerconcerten georganiseerd. Inmiddels sluit het orkest zich weer aan in de lange rij van de succesvolle Robeco-zomerconcerten. Aansprekende programma's tegen vriendelijke prijzen. Drie tot de nok toe gevulde concerten, groot enthousiasme voor chef-dirigent Mariss Jansons en zijn jonge landgenoot Andris Nelsons, die bij het KCO zijn debuut maakte.

Ongeremde Nelsons laat KCO langsfgrond razen

Gisteravond maakte Nelsons zijn debuut voor het Concertgebouworkest van zijn mentor en landgenoot Mariss Jansons (...).

Een hoogtepunt was Tsjaikovski's *Zesde symfonie* ("Pathetique") waarin Nelsons – al snel kletsnat van de transpiratie – het orkest langsf verschillende afgronden liet razen. Er klonk pure horror in het openingsdeel, onstuimige energie in het Allegro molto vivace. In de Finale liet hij het orkest met breed uitgesponnen rusten en borende blikken zo diep ploegen in de wanhoopskreten, dat de beklemming bijna ondraaglijk werd.

NRC Handelsblad, 22 augustus 2008

zaterdag 30 augustus

Dit jaar was het KCO weer aanwezig op de Uitmarkt, die jaarlijks het culturele seizoen van Amsterdam en omstreken inluidt en ditmaal werd gehouden op de IJ-oeverf. Op zaterdagmiddag speelde het orkest de *Schilderijtentoonstelling van Moesorgski* (orkestratie Ravel). De AVRO-televisie nam het concert op en zond het later op de avond uit via Nederland 2. Het werd een prachtig concert, en het publiek was zeer enthousiast. Het KCO vindt het belangrijk om zich minstens eenmaal per jaar in de openlucht aan het Amsterdamse publiek te laten horen.

Magistrale Derde van Bruckner in het Concertgebouw

Er klonk een magistrale *Derde Symfonie* van Bruckner. Een uur lang gecelebreerd als een heilig sacrament van de orkestrale fluistering, doorbroken met satanische erupties van hoorns, trompetten en trombones.

De Volkskrant, 30 augustus 2008

Jansons en KCO excelleren weer, nu ook op de Uitmarkt

Jansons stelde zijn Schilderijen al in mei tentoon in Amsterdam, Parijs en Wenen alsof die speciaal voor hem en zijn orkest was gecomponeerd. Het was ook nu eer een verbluffende showcase, een spectaculaire expositie van de kwaliteiten van de dirigent en vele excellent solerende musici, vol kleurrijke en expressieve klankpracht, afwisselend, beeldend, spannend en imposant.

NRC Handelsblad, 30 augustus 2008

September

maandag 1 t/m maandag 8 september

Traditiegetrouw maakte het KCO aan het begin van het nieuwe seizoen een tournee langs de belangrijkste Europese festivals. De hele elite van de symfonische wereld presenteert zich op deze drukbezochte festivals. Enerzijds is de aanwezigheid van het KCO van groot belang om zijn internationale reputatie te onderstrepen, anderzijds vindt het orkest het een uitdaging om zich te meten met de andere grote symfonie-orkesten. De recensies zijn dan ook vaak van belang in verband met de maatstaven die internationaal gelden. Deze tournee begon in de Scala van Milaan, het Konzerthaus in Freiburg en het Kurhaus in Wiesbaden. In het kader van de Berliner

2

1

zaterdag 30 en zondag 31 augustus

Zoals ieder jaar presenteerde het KCO zich op de informatie-markt van de Uitmarkt. Op zaterdag 30 en op zondag 31 stonden de stands van zowel KCO als Concertgebouw, Vriendenvereniging en Jongerenvereniging Entrée op de Piet Heinkade. Belangstellenden kregen een rokjasje aan en een dirigerestok in de hand, en mochten vanaf de bok het KCO (weliswaar vanaf een cd) dirigeren. 1

Festwochen presenteerde het KCO zich vervolgens in Berlijn en sloot de succesvolle tournee onder leiding van chef-dirigent Mariss Jansons af in Luzern. De Zwitserse vrienden nodigden de orkestleden na afloop van het eerste concert uit voor een feestelijke ontvangst waarbij aan de hoorngroep een prachtige nieuwe Zwitserse hoorn werd aangeboden. **2**

Als dank daarvoor gaven leden van de hoorngroep in de Musikhochschule van Luzern een masterclass, die door veel jonge Zwitserse musici met grote interesse werd gevolgd.

Noble Färbung

Mariss Jansons stand selbst am Pult bei diesem eindrucksvolle Finale. Das Programm war französisch ausgerichtet – zu Debussys *La mer* und Poulencs *G-Moll Sinfonie für Orgel, Streicher und Pauken* darf man ja gewiss auch Musorgskis *Bilder einer Ausstellung* in der raffinierten Orchesterfassung Ravels rechnen. Schon in den *Meer Skizzen* Debussys bestach die subtile Balance zwischen der noblen, vielschichtigen und dabei unaufdringlichen Färbung des Klangs und den Bewegungen der Musik. 'Freiheit' der Musik, das ist über alle Genauigkeit hinaus bei Jansons und dem Orchester immer zu spüren.

Frankfurter Neue Presse, 5 september 2008

vrijdag 12 september

Op vrijdag 12 september vond de derde editie van het Salonbal plaats, een grootschalig besloten evenement voor leden van de Salon en hun relaties. Vele musici uit het orkest leverden een muzikale bijdrage, tijdens het diner dat in de diverse foyers van het Concertgebouw plaatsvond, of bij de speciale opening van het Bal in de Grote Zaal. Hiervoor had contrabassist Rob Dirksen een muziekstuk gecomponeerd dat zorgde voor een

bijzondere samensmelting van live musici, een sequenser, een dj en het Maarschalkerweerdorgel. De Salon is onderdeel van de Stichting Donateurs Koninklijk Concertgebouworkest en levert jaarlijks een belangrijke bijdrage aan de fondsenwerving en de aankoop van instrumenten. **3**

Dirigent KCO genomineerd voor prijs

Mariss Jansons, chef-dirigent van het Koninklijk Concertgebouworkest, is een van de genomineerden in de categorie 'individuele prestatie' voor de VSCD Klassieke Muziekprijzen. 'Jansons slaagt er keer op keer in om met bekend repertoire te verbluffen door de transparantie en de compromis- en egoloze oermuzikaliteit van zijn interpretaties' aldus het VSCD.

De Volkskrant, 13 september 2008

woensdag 17 en donderdag 18 september

Het KCO opende het seizoen officieel met de start van de oudste serie, de B-serie. Hoewel het orkest alweer ruim anderhalve maand druk doende was, worden de concerten in de B-serie altijd gezien als de officiële opening van het seizoen.

Zimerman ongehoord kleurrijk in pianoconcert van Lutoslawski

Deze week bleek Krystian Zimerman in het Koninklijk Concertgebouworkest en dirigent Mariss Jansons ideale partners gevonden te hebben om Lutoslawski's pianoconcert grandioos tot klinken te brengen. Solist, dirigent en orkestmusici zaten helemaal op één lijn en wisten het publiek van de eerste tot de laatste noot tot het uiterste te boeien.

Trouw, 19 september 2008

vrijdag 19 september

Het bestuur van de Vereniging Vrienden her-onthulde na afloop van het concert de Erezuil, tegenover de Spiegelzaal. Op de erezuil staan alle orkestleden vermeld die 25 jaar of meer bij het KCO werkzaam zijn. Dit seizoen werd de lijst bijgewerkt met de namen van Sharon St. Onge (hoorn), Jos de Lange (fagot) en Peter Masseurs (trompet). 4

Concertgebouworkest opent seizoen met verfijnde Bruckner

Het werd vooral een uitvoering waar verfijning het won van grootspraak. Mariss Jansons toonde zich niet alleen een meester in de zorgvuldige opbouw. In alle vier de delen overheerste een aangename sereniteit, zonder onbesuisde stroomversnellingen. Een onbespelijk hoorn gaf deze uitvoering iets bijzonders, evenals het spel van de eerste fluitiste. Ook bijzonder was de klank van de altviolen, die met een gloedvolle klank het tweede deel een weldadige rijkdom gaven. Mariss Jansons liet zich van zijn meest aimabele kant zien.

Noordhollands Dagblad, 20 september 2008

KCO speelt Saariaho's tintelende klankwereld

Fantastische muziek, een droomsolist en een topdirigent: het KCO opende de 'eigentijdse' serie 'Aanbevolen Avontuur' zoals je mag verwachten. (...) Dat het KCO nooit eerder werk van Saariaho speelde, is geen moment te horen. Complexe klankspectra worden met grote vanzelfsprekendheid neergezet, en hoe die verkleuren en verdichten, verzwaren of juist gewichtloos worden, grenst aan het ongelooflijke.

NRC Handelsblad, 26 september 2008

3

4

Oktober

vrijdag 3 oktober

In het kader van het festival van Vlaanderen gaf het KCO onder leiding van Daniele Gatti een concert in de Sint Baafs-kathedraal in Gent. Al eerder speelde het orkest in deze magnifieke maar akoestisch moeilijke ambiance. De kathedraal was tot de laatste plaats gevuld.

zondag 5 oktober

Voor de tweede opeenvolgende keer trad het KCO op in het auditorium in de Franse stad Dijon. Ook hier met de Italiaanse dirigent Daniele Gatti met wie het orkest zich graag regelmatig in het buitenland laat zien.

vrijdag 10 en zaterdag 11 oktober

In het vorige seizoen werd geëxperimenteerd met een Meet and Greet na afloop van concerten in de A-serie. Het bleken aangename en informatieve bijeenkomsten die gewaardeerd worden door het publiek. In seizoen 2008/2009 werd daarom na vier concertprogramma's wederom een Meet and Greet georganiseerd, de eerste twee op vrijdag 10 en zaterdag 11 oktober. Adjunct-directeur artistieke zaken Joel Ethan Fried sprak op ongedwongen wijze met David Robertson, Leo van Doeselaar, Mayke Nas en twee orkestleden over het verloop van het concert. Daarna begaven tien orkestleden zich onder de mensen om vragen te beantwoorden. **5**

zaterdag 11 oktober

Tijdens een succesvol gala van d'Onderneming werd met een veiling en loterij een bedrag van zestigduizend euro bijeengebracht dat door de Stichting Donateurs Koninklijk Concertgebouworkest kan worden besteed aan het kopen van een contrabas. Bestuurslid Kees Dijk en adjunct-directeur Sjoerd van den Berg waren zichtbaar blij met het resultaat. **6**

De ruigste kant van het KCO

De Deense componist Carl Nielsen moet verschrikkelijk boos geweest zijn toen hij in 1910 de eerste maten van zijn *Derde Symfonie* noteerde. (...) Dit is sombere muziek die vooral niet mooi gespeeld moet worden. Een uitdaging voor het Koninklijk Concertgebouworkest, dat juist beroemd is om zijn transparante en fijngevoelige klank. Gisteravond liet het Amsterdamse keurkorps zich voor één keer van zijn ruigste kant horen. De blazers snerpten, de strijkers krijsten, de paukenist sloeg genadeloos toe.

Het Parool, 16 oktober 2008

zaterdag 18 oktober

Op zaterdag 18 oktober traden negen musici van het KCO met een pianiste voor het eerst op in de Maartenskerk te Doorn in een kamermuziekserie, bestaande uit vijf concerten. Het was een langgekoesterde wens van het orkest om de concerten, die door de Vereniging Vrienden in de Kleine Zaal worden georganiseerd in de serie Op het Vriendenpodium, te verdubbelen. De Maartenskerk is een prettige ambiance met een vaste kern van muziekliefhebbers.

donderdag 23 oktober

Het is niet verwonderlijk dat het KCO – gezien de herkomst van chef-dirigent Mariss Jansons – een bijzondere band heeft met Letland. De Nederlandse viering van het feit dat Letland op 23 oktober herdacht 90 jaar onafhankelijk te zijn werd dan ook – op initiatief van de Letse ambassadeur in Nederland, mevrouw Sanita Pavluta-Deslandes – gevierd rondom een concert van het KCO, uiteraard met Mariss Jansons op de bok.

vrijdag 24 oktober

Op 3 november 2008 bestond het Concertgebouworkest 120 jaar. Omdat het orkest op die datum op tournee was naar China en Japan werd de viering van dit jubileum naar voren gehaald, en wel naar vrijdag 24 oktober. Het orkest vond het de moeite waard terug te zien op de laatste 20 'Koninklijke' jaren, waarin zowel op artistiek als op zakelijk gebied veel bijzonders gebeurd is. De wisseling van chef-dirigenten Bernard Haitink, Riccardo Chailly en Mariss Jansons; het nieuwe elan van de succesvolle A-serie; de spectaculaire samenwerking met De Nederlandse Opera; de aanzienlijke verjonging van het orkest en de sterkere internationale positionering. Op zakelijk gebied de gewijzigde financiering (nu 50% subsidie/50 % eigen inkomsten); de sponsoring door het bedrijfsleven; de particuliere fondsenwerving onder de paraplu van Stichting Donateurs; de Vriendenverenigingen in de USA, België en Zwitserland; de oprichting van jongerenvereniging Entrée en tot slot het opzetten van een eigen CD label: RCO Live.

Het KCO greep de gelegenheid aan om allen die het orkest uitzonderlijk ter wille zijn te fêteren: vele politici, externe relaties uit het maatschappelijke en culturele veld, leden van het Gouden Gilde, Vrienden, Entrée, (oud-)bestuursleden en gepensioneerden waren te gast op een fantastische avond. Prinses Máxima, beschermvrouwe van het KCO, was samen met Prins Willem Alexander eregast. **7**

De samenwerking met mediapartner AVRO was optimaal en zorgde voor een enorme hoeveelheid extra publiciteit. De AVRO-televisie maakte opnamen en zond later die avond delen van het Jubileumconcert uit. Radio 4 zorgde voor een rechtstreeks verslag van de gehele avond.

Ter gelegenheid van het 120-jarig bestaan werd door uitgeverij Thoth een boek uitgebracht dat de laatste 20 jaar van de geschiedenis van het KCO beschrijft. Auteurs waren Henriette Posthuma de Boer, Bert Koopman en Bas van Putten. Herman Rieken, voorzitter van de Vereniging 'Het Concertgebouw-orkest' (belangenvereniging van orkest- en stafleden) bood dit jubileumboek 'Van Boegbeeld tot Kroonjuweel' aan aan Prinses Máxima.

Maartje van Weegen presenteert het ochtendprogramma De Klassieken iedere doordeweekse dag van 09.00 tot 12.00 uur op Radio 4. Van 20 t/m 24 oktober ontving zij in het Café van het Concertgebouw gasten die een bijzondere band hebben met het KCO. Ook traden enkele ensembles uit het orkest op. De uitzending was als webcast te volgen op www.radio4.nl. **8**
De AVRO zond diezelfde periode iedere middag op Nederland

2 het programma 'Koninklijk Concertgebouworkest 120 jaar' uit. Met daarin bijzondere concertregistraties van het KCO met onder meer de *Eerste symfonie* van Mahler onder leiding van Bernard Haitink en het inauguratieconcert uit 2004 onder leiding van Mariss Jansons. Daarnaast ook documentaires en archiefbeelden waarin onder andere een kijkje werd genomen achter de schermen van het KCO en een portret van dirigent Mengelberg die er 50 jaar de leiding had.

Op klassiek.avro.nl waren alle tv-programma's terug te zien. Verder waren op deze site te bekijken: Videoportretten van een aantal KCO-ers; KCO polygoonjournaal; Videoreportage over de dirigenten van het Concertgebouworkest; Video Hoe onstaat... een plaat; Videoreportage Onstage/Backstage: Een kijkje achter de schermen van het Concertgebouw. Ook was er in samenwerking met de Avro en Radio 4 een downloadproject georganiseerd, waarbij oude radio-opnames te downloaden waren van de website. Dit project heeft meer dan 600.000 downloads gegenereerd.

Concertgebouworkest geeft feestelijk verjaarspartijtje

Opende Jansons vrijdagavond met een even voortvarende als spannend haken slaande 'Egmont'-overture van Beethoven, zo liet het orkest zich van zijn lichte kant horen in het *Derde pianoconcert* van dezelfde componist. In het tweede deel toverde de altijd licht en beheerst musicerende Mitsuko Uchida een zacht velourse klank uit haar instrument – en werd ze op pantoffels gedragen door de strijkersgroep, die gezamenlijk met één arm leek te spelen. Jansons en Uchida sloten af met een gewichtloos springerig laatste deel.

(...) Echt op zijn plaats was het KCO met een fris-geraffineerde

uitvoering van *Till Eulenspiegels lustige Streiche* van Richard Strauss. Het werk werd niet eens zo lang na de oprichting van het KCO gecomponeerd en staat al sinds 1899 op het programma. En al is het orkest inmiddels generaties musici en dirigenten verder, dit repertoire past ze nog steeds als een maatpak.

Trouw, 27 oktober 2008

Een jubileumfeest in grootse stijl

Het jubileumprogramma van gisteren was er een dat geen eigentijdse programmeur in zijn hoofd zou halen te bedenken (ouverture – pianoconcert – aria's – orkestwerk), maar de knipoo naar zo'n typische negentiende-eeuwse hutspot bleek bevorderlijk voor de feestvreugde (...). Na een voortreffelijke uitvoering van Richard Strauss' *Till Eulenspiegels lustige Streiche* gingen alle genodigden in de zaal en op de balkons andermaal staan voor een gretig applaus. En opnieuw volgde toen een unicum: het KCO gaf in eigen huis een toegift, de *Hongaarse dans nr. 1* van Brahms.

Het Parool, 25 oktober 2008

vrijdag 31 oktober

De jury van het eerste gecombineerde Vriendenkrans Concours/Het Debuut heeft op vrijdag 31 oktober uit 12 kandidaten drie finalisten uitgekozen die in de daarop volgende 18 maanden het tour & concours ontwikkelingstraject zullen volgen. Op zondag 9 mei 2010 komen de drie finalisten terug naar de Kleine Zaal van het Concertgebouw voor de finale van het Vriendenkrans Concours/Het Debuut.

November

zaterdag 1 tot maandag 17 november

Voor de tweede keer in de geschiedenis trad het orkest op in de twee belangrijkste steden van China, Beijing en Shanghai. Het was na 11 jaar een hernieuwde kennismaking met een fascinerend land waar de belangstelling voor klassieke muziek sterk groeiende is. Het aanbod van toporkesten uit Europa en de USA is indrukwekkend. Het publiek was – vergeleken met de vorige optredens – veel meer betrokken bij de muziek en ontving het orkest met groot enthousiasme. De belangstelling van de media was buitengewoon groot, enkele concerten werden door de Chinese staatstelevisie geregistreerd. In het kielzog van het orkest reisden twee belangrijke delegaties mee. Het Rijk was vertegenwoordigd door minister Plasterk van Cultuur en enkele sleutelfiguren uit de Nederlandse Kunst- en Onderwijswereld. 9

Burgemeester Cohen en wethouder kunstzaken Carolien Gehrels stonden aan het hoofd van een brede Amsterdamse delegatie die ook op het terrein van Kunst en Onderwijs de nodige nieuwe contacten legde en oude relaties verstevigde. In beide steden werden persconferenties belegd, waarbij vertegenwoordigers van het Rijk, de Gemeente, het KCO en de beide toursponsors ING en Philips aanwezig waren. De delegaties hadden vele relaties uitgenodigd om bij de concerten aanwezig te zijn, vaak voorafgegaan door groots opgezette ontvangsten waarbij ook de orkestdirectie en orkestleden aanwezig waren. Zelden kon het KCO zo'n belang-

rijke rol spelen als ambassadeur van Nederland en Amsterdam. De Chinese autoriteiten organiseerden vele officiële plechtigheden voor met name chef-dirigent Mariss Jansons, maar ook hun aanwezigheid tijdens de concerten werd als een enorme blij van waardering voor het orkest gezien. 10

De aansluitende tournee naar Japan was voor iedereen – na de hectiek van China – een weldaad. Vier concerten in Tokio (Century Hall, NHK Hall en de Minato Mirai Hall in Yokohama), betekenden voor de leden van het orkest een luxe: zes dagen verblijf in het aangename Okura Hotel, zonder te hoeven verkassen, is ongekend. Zoals altijd waren de concerten geheel uitverkocht. Van het concert in de NHK Hall werd een televisieregistratie gemaakt. De tournee werd afgesloten met twee concerten in Kyoto en Nagoya. De concerten in Tokio werden

bijgewoond door een Amsterdamse delegatie onder leiding van wethouder Freek Ossel.

woensdag 19 november

Op woensdag 19 november werd bekend dat het Engelse muziekblad Gramophone het KCO had uitgeroepen tot beste orkest van de wereld. Het was voor het eerst in de geschiedenis van het blad dat zij een vergelijking gemaakt hadden. Dit nieuws ging als een vuurtje rond en leverde een geweldige stroom free publicity op. Niet alleen alle dagbladen schreven hierover en interviewden orkestleden, ook verschillende radio- en televisieprogramma's in binnen- en buitenland besteedden aandacht aan deze uitverkiezing. Ook de rest van het seizoen profiteerde het orkest van grote belangstelling uit binnen- en buitenland. 11

Ranglijst Gramphone

- 1 Koninklijk Concertgebouworkest
- 2 Berliner Philharmoniker
- 3 Wiener Philharmoniker
- 4 London Symphony Orchestra
- 5 Chicago Symphony Orchestra

Uit het artikel in Gramophone, een tekst van Mariss Jansons over het KCO: 'They have an understanding of each composer like an actor understands his roles – they interpret, and shift into the appropriate character. It comes from a hunger to comprehend what is behind the notes. Notes are after all only signs, and if you only follow the signs they won't get you there. Yet very few orchestras in the world have that quality of knowing the depth

and the character of the music. We have many technically good orchestras these days. But this musical intelligence, allied to the orchestra's very personal sound, makes the Concertgebouw stand out.'

zaterdag 22 november

Op zaterdag 22 november was fluitiste Emily Beynon te gast in het radioprogramma 'Een goedemorgen met' op Radio 4. Dit in het kader van de uitverkiezing van het KCO tot beste orkest van de wereld. Op zaterdag 29 november was scheidend algemeen directeur Jan Willem Loot te gast.

Glans en allure bij Van Zweden

Voor Mozarts Hoboconcert trad eerste hoboïst Alexei Ogrintchouk naar voren. Hij maakte er een gloedvol betoog van, met beurtelings slanke, trippelende tonen en stoer getrokken legatolijnen van een fluwelige scherpte. In Sjostakovitsj' *Vijfde* had Van Zweden weer eens het grote formaat doek voor zich waar hij graag op werkt. Het werd een uitvoering met een grote glans en allure, waarin duidelijk doorklonk hoeveel affiniteit componist en dirigent hebben met het werk van Mahler.

De Volkskrant, 29 november 2008

December

maandag 1 december

Op 1 december legde algemeen directeur Jan Willem, in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, zijn functie neer. Jan Raes was door het Stichtingsbestuur benoemd tot zijn opvolger. Raes heeft de Belgische nationaliteit en was voorheen artistiek directeur van het Conservatorium in Antwerpen, intendant bij de Koninklijke Filharmonie van Vlaanderen en algemeen directeur van het Rotterdams Philharmonisch Orkest en het Gergiev Festival. **12**

woensdag 3 december

Op woensdag 3 december maakte een cameraploeg van de Joodse Omroep tijdens de repetitie opnames van violiste Monica Naselow, bestemd voor het programma Balaboesta. Deze documentaire werd uitgezonden op zondag 21 december, met herhaling op woensdag 24 december.

woensdag 3 december

Het jaarlijkse Sinterklaasfeest voor de kinderen en kleinkinderen van het personeel van het Concertgebouw en het KCO vond plaats op woensdag 3 december. Ruim 100 kinderen, hun ouders en grootouders kwamen deze middag naar het Concertgebouw. Na een optreden van John de Winter in de Kleine Zaal bleek Sinterklaas in slaap gevallen te zijn op het podium van de Grote Zaal. Daar werd hij gevonden door de kinderen, en konden de cadeautjes worden uitgepakt. **13**

11

12

13

Masur staat klaar met emmers bluswater

Eerste *pianoconcert* van Brahms (...) Masur begon zelfs al met zijn bluswerk voordat er brand was uitgebroken. In de lange orkestrale inleiding met die fakkelende trillers in de strijkers, kwam het niet verder dan een smeulen. En in het Adagio prefereerde Masur koelte boven de behaaglijke warmte die Freire trachtte te genereren. Na de pauze speelde het beste orkest ter wereld Dvořák's populairste symfonie *Uit de nieuwe wereld*, en dat viel niet tegen. Maar ondanks het fonkelende spel resteerde de indruk dat Masur dieper had kunnen graven. Maar ja, na de uitvoering van Jansons (ook op cd) zijn we wellicht voorgoed verpest.

Het Parool, 4 december 2008

zondag 7 december

Opvallend is hoe de laatste tijd in het Duitse Ruhrgebied de ene na de andere nieuwe concertzaal wordt geopend. Zo heeft Essen, als grootste stad van het Ruhrgebied, reeds enkele jaren een sfeervolle nieuwe concertzaal de Philharmonie. Onder leiding van de Duitse dirigent Kurt Masur trad het KCO hier voor het eerst op. Afgaande op de positieve respons van het publiek zullen hier waarschijnlijk meerdere optredens volgen.

woensdag 10 en donderdag 11 december

Onder meer op 10 en 11 december waren er repetitiebezoeken, die plaatsvinden in het kader van het educatieaanbod van het Concertgebouw NV (in samenwerking met het KCO). Ze zijn gericht op leerlingen uit de bovenbouw van het vervolgonderwijs voor het vak CKVI (Culturele Kunstzinnige Vorming). De leerlingen zitten aan het begin dan wel aan het einde van de repetitie achter het orkest. Zij zijn in de les voorbereid en worden rond het repetitiebezoek uitgebreid begeleid door van de educatieve dienst van het Concertgebouw.

Pianoconcert als een waterval

Pianoconcert van Salonen

Anders dan bij de drie verschillende suites uit deze balletmuziek valt het niet mee drie kwartier de theatrale spanning vast te houden, maar met zo'n prachtorkest is dat geen probleem. Salonen benadert de muziek koel en zakelijk als een expert die terecht vindt dat een geniale partituur geen opsmuk nodig heeft.

De Telegraaf, 15 december 2008

Geweldige Bartók van KCO onder Fischer

Muziek voor snaren, slagwerk en celesta (liefhebbers spreken van De Muziek) is een van de allermooiste stukken van Béla Bartók, maar toch verschijnt het zelden op orkestprogramma's. (...) Het concert wordt zondagmiddag op Radio 4 rechtstreeks vanuit het Concertgebouw uitgezonden. Ga luisteren! Want zo goed zul je een orkest De Muziek niet gauw meer horen spelen. (...) Fischer stond te dansen op de bok en van de weeromstuit veranderde het KCO in een swingend Balkanstrijkje. Geweldig. Na de pauze keerden de tutti-pizzicati terug in Tsjaikovski's *Vierde Symfonie* (derde deel), maar ondanks deze programmatische eenheid was het stuk na Bartóks eindeloze subtiliteit toch vooral ongelooflijk hysterisch, en buitengewoon simplistisch van ritmiek en uniform van dynamiek. Daar kon zelfs Fischer niets aan veranderen. De musici van het KCO speelden het briljant, dat dan weer wel.

Het Parool, 18 december 2008

donderdag 25 december

Voor de jaarlijkse Kerstmatinee, onder leiding van chef-dirigent Mariss Jansons, werd dit jaar gekozen voor ouvertures en aria's van Rossini, Mozart, Verdi, Bizet, Mascagni en Chapí. De Letse operaster Elina Garanča verzorgde de zangpartijen. Het concert werd live uitgezonden op de Nederlandse televisie en via satellietzender Beste van Vlaanderen en Nederland, en twee dagen later ook in het buitenland via ARTE. Met Monteverdi.tv werd een test gedaan om de registratie tegen betaling via het internet in het buitenland te verspreiden.

Prachtig expressieve, zeer beschaafde stem

Opmerkelijk tijdens haar Amsterdamse kerstconcert was Elina Garanča's voorkeur voor Spaanse rollen. De klassieke blonde schoonheid heeft een prachtig expressieve, maar tegelijk zeer beschaafde stem. Ook het Concertgebouworkest was in vorm. Direct al aan het begin van de middag zette solocellist Gregor Horsch de toon met een aangrijpend mooie solo in Rossini's *Overture Guillaume Tell*. De musici zijn vergroeid geraakt met hun dirigent. Iedere beweging, iedere blik van Mariss Jansons kan rekenen op respons.

De Volkskrant, 27 december 2008

Feest met KCO en Garanča

Er waren tijden dat het Amsterdamse publiek Eerste Kerstdag een hele symfonie van Mahler op het bordje kreeg. (...) Mariss Jansons, de huidige chef van het Koninklijk Concertgebouworkest, opteerde voor iets feestelijkers en mousserenders, met een heerlijk niets-aan-de-handprogramma. De Kerstmatinee als oefening in escapisme. Prima, voortreffelijk, we zijn er voor.

Het Parool, 29 december 2008

14

Januari

donderdag 1 januari

Per 1 september 2008 officieel, maar feitelijk per 1 januari 2009, verlieten Hedy d'Ancona en Paul Luijten na vele jaren het Stichtingsbestuur. Zij hebben ieder vanuit hun eigen discipline het KCO met raad en daad terzijde gestaan. Hun plaatsen werden ingenomen door Yvonne van Rooy, voorzitter College van Bestuur van de Universiteit Utrecht, en Jan Hommen, voorzitter Raad van het Bestuur van de ING.

Een orkest om van te blozen

Tijdens een ochtendrepetitie van het Koninklijk Concertgebouworkest onder leiding van chef-dirigent Mariss Jansons staat de ouverture van Johann Strauss' *Die Fledermaus* op de lessenaars. (...) Jansons slijpt de muziek fijn op een manier die je maar zelden hoort. Makkelijke muziek? Vergeet het maar. Over elke maat, elk dynamisch teken en elk accent wordt nagedacht. Maar Jansons, die zijn huiswerk perfect heeft gedaan, waakt voor te veel uitleg en houdt de goede balans tussen praten en spelen. (...) Uiteindelijk krijgt Jansons, die de musici met de naam aanspreekt, de tweede tel van het walsritme precies zoals hij het hebben wil en roept hij uit: 'Jaaaa! Dit is echt heel goed, een bonbon, een Mozart-Kugel'. En toch komt hij daarna met nog één klein puntje waardoor de passage werkelijk vleugels krijgt. Zó klinkt de *Fledermaus*-ouverture door het beste orkest ter wereld.

Trouw, 3 januari 2009

15

dinsdag 6 januari

Het KCO heeft de gewoonte om in de pauze van de eerste repetitie in het nieuwe jaar gezamenlijk koffie te drinken in de Spiegelzaal. De nieuwe algemeen directeur Jan Raes wenste iedereen een voorspoedig nieuw jaar. **14**

donderdag 8 januari

Het KCO nam afscheid van cellist Fred Pot, die na 37 jaar met pensioen ging. Tijdens een receptie in de Spiegelzaal werd Fred uitgewuifd. Het was een hartelijk samenzijn met een muzikale verrassing van zijn collega's van de cellogroep. **15**

woensdag 14 januari

Ter gelegenheid van het afscheid van Jan Willem Loot als algemeen directeur besloot het bestuur van de Eduard van Beinumstichting, waar Jan Willem Loot deel van uitmaakt, een beeld van het hoofd van Eduard van Beinum aan te bieden aan het orkest. Dit beeld, gemaakt door Mari Andriessen, is een kopie van het exemplaar dat in de dirigentenfoyer in het Concertgebouw hangt. De kopie werd geplaatst in de hal van het kantoor van het KCO in de Jacob Obrechtstraat. Op woensdag 14 januari werd het beeld onthuld in aanwezigheid van de bestuursleden van de Stichting en Jan Willem Loot. **16** Loot nam ook afscheid van de verschillende commissies waar hij deel van uitmaakte. Op de foto ziet u zijn laatste vergadering met het Artistiek Beraad. **17**

woensdag 19 januari

Op 19 januari werd in kleine kring afscheid genomen van slagwerker Jan Pustjens. Hij verliet het orkest in verband

met pensionering na 34 jaar. Jan Pustjens heeft in zijn lange carrière veel betekend voor de enorme ontwikkeling van het slagwerk, zowel op nationaal als internationaal gebied. Zijn opvolger Mark Braafhart was een van zijn leerlingen op het Sweelinck Conservatorium. 18

dinsdag 20 januari

Op dinsdag 20 januari maakte het schooltelevisieprogramma Basta van AT5 opnamen van de repetitie. Dit in het kader van een uitzending over het Concertgebouw en het KCO in combinatie met kinderen uit een jeugdorkest. Het werd in de week daarna elke dag uitgezonden.

Puntgave uitvoering van Stravinsky onder Zubin Mehta

Stravinsky's werken zijn opgebouwd uit een fijn netwerk van radertjes: instrumentgroepen moeten in één lopende beweging in elkaar grijpen en het geheel doen klinken alsof het allemaal gemakkelijk is. (...) Onder Mehta nam het Concertgebouworkest die uitdaging als basisgegeven en overstegen de musici alle categorieën met een gemak dat verbluffend te noemen was. Niet alleen leek elk detail in de symfonie gehoord; het was ook allemaal begrepen door de ongelooflijk hecht spelende musici.

Trouw, 16 januari 2009

Speelse en gedisciplineerde Stravinsky

Stravinsky's *Le Sacre du printemps* is een stuk dat het KCO, waanzinnige wisselingen van sfeer, tempo en metrum ten spijt, in het aardedonker van achteren naar voren zou kunnen spelen. Het deed het desondanks op de gebruikelijke manier, met licht en dirigent, en briljant. Van bijzondere klasse waren ditmaal de mooie

mengtinten, de flitsende piccolo's, de gorgelende basklarinet en de mijmerende fagot.

Trouw, 17 januari 2009

donderdag 22 en vrijdag 23 januari

Op 22 en 23 januari organiseerde het orkest wederom een Meet and Greet. Na afloop van de beide concerten vond deze bijeenkomst met publiek, dirigent en orkestleden plaats in de Spiegelzaal. Joel Ethan Fried interviewde Markus Stenz en een paar orkestleden.

Ketting jazzy en klankgevoelig

Mooie sfeertekeningen ontstonden tijdens de wereldpremière van Trajecten (2008) van Otto Ketting, een meditatief en klankgevoelig orkestwerk in vier delen, waarin een spirituele reis door ruimte en tijd werd gemaakt, die telkens nieuwe 'vergezichten' opende. De invloed van expressionistische componisten als Badings, Hindemith en Berg, Franse muziek en Stravinsky tekende zich af in een fascinerend amalgaam van westerse en oosterse klanken (gamelan), die Ketting op originele wijze heeft opgeluisterd met jazzritmes.

NRC Handelsblad, 23 januari 2009

Jan Raes, de Vlaming van het Concertgebouworkest 'Het concertpubliek moet verleid worden'

Zijn taak? De kracht van de traditie combineren met de kunst van de verleiding. Jan Raes, de gentleman onder de orkestmanagers en een stille kracht, staat sinds december aan het hoofd van het Concertgebouworkest. Jan Raes: 'We spelen in de meest succesvolle concertzaal ter wereld, aan het Museumplein waar de cultuur-

instellingen jaarlijks vier á vijf miljoen bezoekers ontvangen. Dat schept een enorm verantwoordelijkheidsgevoel.' (...) 'Tot mijn grote vreugde constateer ik in huis alvast een grote openheid tegenover innovaties. De artistieke commissie wil vooruit. We zijn klaar om voorzichtige stappen te zetten'. (...) 'De eigenheid is een kwaliteit die we moeten koesteren. Dat wordt beloond door de kenners, maar ook door het publiek. We leven in een tijd die behoefte heeft aan waarachtigheid en toewijding, aan het koesteren van het ambachtelijke.'

De Standaard, 24 januari 2009

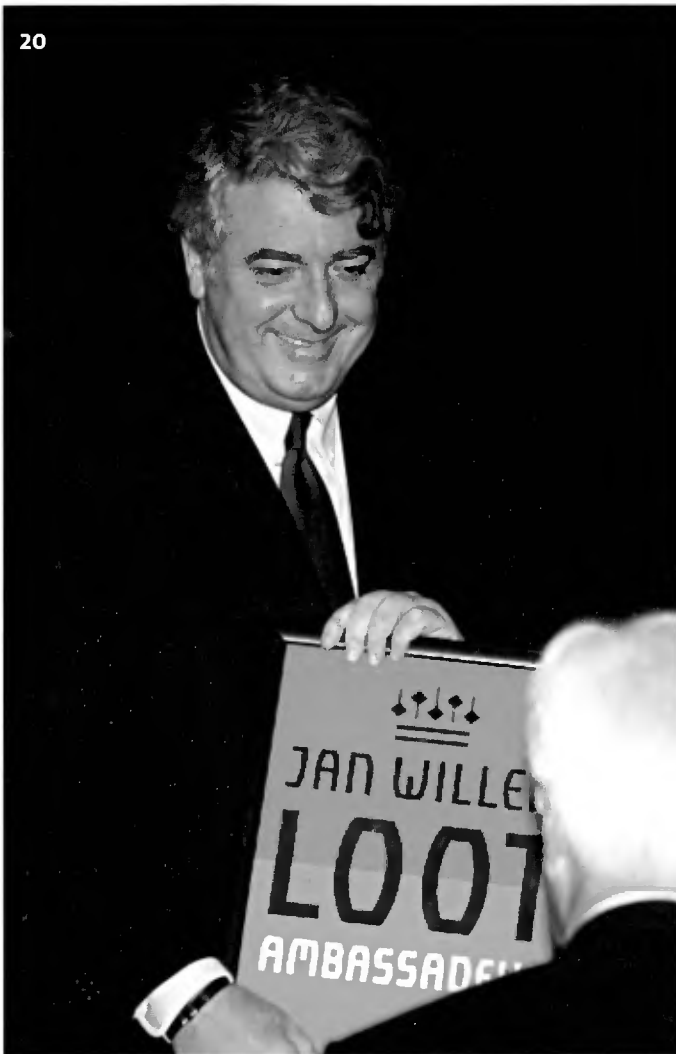
dinsdag 27 januari

Per 1 december kwam Jan Raes in dienst als nieuwe algemeen directeur, en verliet Jan Willem Loot het orkest. Zijn officiële afscheid vond plaats op dinsdag 27 januari. In de Grote Zaal van het Concertgebouw waren 500 gasten uitgenodigd, waaronder sponsors, donateurs, Gemeente en Rijk. Op het podium trad een bonte stoet van orkest- en stafleden op, maar er was ook inbreng van andere organisaties waar Loot een band mee had. **19** Vanwege zijn bijzondere verdiensten werd hem de titel van ambassadeur van het KCO verleend. Voorzitter Robert Reibestein overhandigde hem de oorkonde. **20**

Bij het afscheid van Jan Willem Loot heeft uitgeverij Nieuw Amsterdam een boek uitgebracht over zijn carrière, geschreven door Franz Straatman: 'De witte kuif op het frontbalkon.

Jansons sensueel, subtiel en agressief

Jansons' blik op de *Ouverture Tannhäuser* in enkele trefwoorden: dynamisch, warmbloedig, theatraal en subtiel. Zijn voorkeur voor onverwachte kleuringen in de klankbalans leidde tot fel uitgelichte

begeleidingsfiguren in de strijkers – als tegenwicht van het heroïsche koper. Contrastrijk waren ook de scènes uit *Götterdämmerung* (Siegfrieds Rheinfahrt en Trauermusik), subtiel laverend tussen een donkerbruine, zinderende gloed en klaroenheldere koperkorallen. Het verlangen naar een integrale Wagner met het KCO onder Jansons vlamde fel op. Liefst *Parsifal*. En dan nooit meer zeuren. Het orkest, steeds spelend met een grote verfijning, realiseerde in Sjostakovitsj' *Tiende Symfonie* een authentieke, hypergelaagde Sjostakovitsj.

NRC Handelsblad, 30 januari 2009

Jansons brengt verpletterende Sjostakovitsj

Wat deze uitvoering van het doorsnee symfonische concert onderscheidt, is de verbluffende techniek en de nauwkeurigheid waarmee de instrumentengroepen homogeen samenspelen. Was Wagner misschien nog vooral overdonderd door het technische meesterschap van dit orkest, dan verschoof na de pauze de nadruk pas echt naar de emotionele kern van de muziek. In het lange openingsdeel van de *Tiende Symfonie* van Dmitri Sjostakovitsj liet Jansons zijn donkere, ingehouden tragiek langzaam aanzwellen: een proces dat minutenlang opbouwde en van een onthutsende intensiteit was. Wanneer piccolo en trompetten daar ten slotte bijna snerpend enkele scherpe lijnen door trokken, kwam er een eerste schrijnend hoogtepunt. De ontketende ritmische energie van het scherzo volgde dan grimmig en furieus, maar met zoveel precisie gespeeld dat de impact des te groter was.

De Standaard, Brussel, 31 januari 2009

Februari

maandag 2 februari

Het Koper van het KCO trad, in het kader van de uitverkiezing van het KCO tot beste orkest van de wereld, op maandag 2 februari op in het actualiteitenprogramma 'De Wereld Draait Door', op Nederland 3. Aan tafel zaten algemeen directeur Jan Raes en solo-trombonist Jörgen van Rijen.

Vijfde symfonie van Mahler

Het meesterlijk gespeelde Adagietto doet je beseffen dat de traditie van het orkest en de stijl van de dirigent in elkaars verlengde liggen. Hoe vaak kom je zo'n koppel tegen? Als Mariss Jansons voor het orkest staat realiseer je je niet dat hij dat maar een paar maanden per jaar doet. Zo groot is het stempel dat hij op de klank drukt. De vloeiende fraseringen, het geraffineerde, warme klankbeeld: het is allemaal even bijzonder.

Luister, januari / februari 2009

donderdag 12 februari

De Bundesministerin für Unterricht, Kunst und Kultur, Dr Claudia Schmied overhandigde in Wenen aan Mariss Jansons het Österreichisches Ehrenkreuz für Wissenschaft und Kunst. Hierbij was de directie van het KCO aanwezig.

zondag 8 tot vrijdag 13 februari

Ook nu weer een uitzonderlijk gebeuren, immers drie concerten achter elkaar in de Musikverein te Wenen is ongekend. Alle drie de keren een uitverkochte zaal, uitzinnig enthousiast

publiek, met name richting Mariss Jansons, die in Wenen op handen wordt gedragen. Dan het 'eigen koor' De Wiener Singverein dat in het kader van haar 125-jarig bestaan te kennen had gegeven met Mariss Jansons het *Requiem* van Dvořák uit te willen voeren. Zulks geschiedde: twee concerten in Amsterdam en twee in Wenen. De fans vochten om erbij te kunnen zijn.

Voorafgaand aan Wenen werd gespeeld in de vertrouwde ambiance van de Alte Oper in Frankfurt en daarna in het Stadtcasino van Bazel. Ook hier waren de Zwitserse vrienden van het orkest ruimschoots vertegenwoordigd alsmede de Nederlandse ambassadeur in Zwitserland, de heer drs. Peter Schönherr. In Wenen waren opnieuw twee gasten aanwezig die bij het jaarlijkse benefietconcert van Music in Me in Amsterdam als prijs een reis naar Wenen met entreekaarten voor een concert van het KCO hadden gewonnen. Op deze wijze steunt het KCO het geweldige initiatief van de organisatie Music in Me om door middel van muziek de vrede in het Midden Oosten te bevorderen.

Siegfrieds plastische Flussfahrt

Mariss Jansons und das Concertgebouw lösen in Frankfurt alles ein, was sie hoffen lassen

Die Erwartungen dürfen also riesig sein an dieses Gastspiel des niederländischen Vorziegeklangkörpers. Mariss Jansons, seit 2004 Chefdirigent des Concertgebouws, dirigiert in der Alten Oper Frankfurt Instrumentales von Richard Wagner und die 10. Sinfonie Dmitri Schostakowitschs. Der Klang ist von der ersten Sekunde an phänomenal, kompakt, körperlich, voll, dabei aber stets kontrolliert

und dynamisch mikroskopisch aufgehört. Allein wie die Celli 'Siegfrieds Rheinfahrt' aus dem quasi Verborgenen allmählich ans Licht führen, ohnehin die orchestrale Souveränität, die jede Bewegung grundiert – es wird in der Tat schwer, da irgendwo auf der Welt größere Plastizität zu finden.

Frankfurter Rundschau, 10 februari 2009

Kritik Musikverein: Stille des Geistes

Beispielhaft: Dvořák mit Mariss Jansons

Weltklasse, was sich beim zweiten Abend des Royal Concertgebouw Orchesters unter seinem Chefdirigenten Mariss Jansons für Antonín Dvořáks hierzulande eher selten aufgeführtes *Requiem* zusammenfand: das stillistisch wie artikulatorisch meist ideale Solistenquartett Krassimira Stoyanova, Mihoko Fujimura, Klaus Florian Vogt und Thomas Quasthoff; der Wiener Singverein mit unvergleichlicher Tonkultur und Prägnanz; das mit allen seinen klanglichen Vorzügen prunkende Amsterdamer Orchester.

Die Presse, 12 februari 2009

donderdag 26 februari

Na een voorpresentatie voor orkest- en stafleden presenteerde de directie op 26 februari het nieuwe seizoen aan de pers. Hiervoor was veel belangstelling. Met name het geplande Mahler+ project, uitgespreid over twee seizoenen, werd enthousiast ontvangen. Al snel na de start van de verkoop waren de abonnementen voor dit project uitverkocht.

Maart

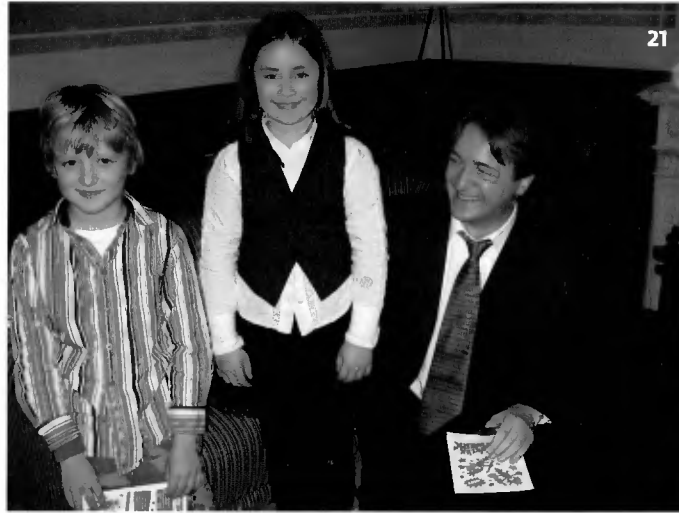
zondag 1 maart

Op vrijdagochtend 27 februari werd de generale repetitie voor het Entréeconcert bijgewoond door ca. 900 kinderen van scholen uit o.a. Purmerend, Almere en Zaandam. In samenwerking met de educatieve afdeling van het Concertgebouw had een tiental musici van het KCO op deze scholen een les verzorgd. Het Entréeconcert werd dit jaar opgezet in nauwe samenwerking met tekstschrijver en regisseur Carel Alphenaar en animateur Eric Robillard. Eric Robillard speelde als opstandige slagwerker een rol tijdens de beide Entréeconcerten op zondag 1 maart, die bezocht werden door volle zalen kinderen en (groot)ouders waarvan sommigen nadien een handtekening vroegen aan solist Gregor Horsch. 21

dinsdag 3 maart

Op woensdag 4 maart werd eredirigent Bernard Haitink 80 jaar, en dirigeerde hij het KCO. Orkest- en stafleden genoten de dag daarvoor samen met hem de lunch. De AVRO en Radio 4 zetten de maestro van 9 t/m 15 maart extra in het zonnetje tijdens een 'Haitinkweek' op televisie, Radio 4 en internet. Op de televisie werden tijdens een 'Haitink week' maar liefst vijf concertregistraties van het KCO onder leiding van Haitink uitgezonden. Deze werden voorafgegaan door gedeelten uit interviews die AVRO-presentator Hans van den Boom had met de 80-jarige dirigent. In dit kader werd het concert dat het KCO op donderdag 12 maart gaf semi-live uitgezonden, en het concert op zondag 15 maart rechtstreeks op Radio 4.

21

22

De zondagmiddagen 8 en 15 maart stonden op Radio 4 geheel in het teken van de 80-jarige Haitink. Het concert zondagmiddag 8 maart werd geregistreerd door NHK televisie en via satelliet live uitgezonden in Japan. De uitzending was de eerste in een reeks waarmee NHK viert dat het 20 jaar satelliet TV aanbiedt.

Op Radio 4 stond het AVRO-programma De Klassieken op woensdag 11 en donderdag 12 maart geheel in het teken van Haitinks verjaardag. Dit programma werd uitgezonden vanuit het Café van het Concertgebouw, van 9.00 tot 12.00 uur. Presentator was Maartje van Weegen. Enkele orkestleden traden hierin op. Ook het televisieprogramma Opium maakte in het weekend voorafgaand aan deze week een special over de 80ste verjaardag van Bernard Haitink. 22

Haitink (80) toont absoluut topniveau

Het bijzondere van Haitink is dat zijn absolute topniveau altijd voorspelbaar is, maar zijn interpretaties nooit. De ene uitvoering kan flink verschillen van de andere en zo klonk Bruckners onvoltooide *Negende* gisteravond op tal van punten anders dan in 2002 (overdonderend én kamermuzikaal) en in 2003 (minder sonoor en met soms mahleriaanse schrilleid). Deze uitvoering was zeer gedetailleerd, gedirigeerd met rust en grandeur, met een vaak open helle klank en een enerverend krachtig en ritmisch Scherzo. De climaxen met hun verdichte klankbeeld waren ontzagwekkend intens en dramatisch, het geheel was imposant en soeverein. Het slotapplaus was langdurig en ovationeel.

NRC Handelsblad, 5 maart 2009

zaterdag 14 en zondag 15 maart

Het is inmiddels traditie dat het orkest zijn Londense optredens geeft in het vertrouwde Barbican. Inmiddels heeft het KCO daar een eigen publiek opgebouwd, hetgeen resulteerde in twee uitverkochte concerten. De optredens – onder leiding van eredirigent Bernard Haitink – werden helemaal uitzonderlijk omdat de ook in Londen geliefde maestro zijn 80e verjaardag vierde. De Nederlandse ambassadeur in Londen, de heer Pim Waldeck, bood na afloop van het eerste concert in zijn residentie een diner aan voor een groot aantal Londense relaties, waarbij het orkest ruimschoots vertegenwoordigd was.

The reading of the *Ninth* (Bruckner – red.) was vintage Haitink: spacious, visionary, powerfully executed and wholly enveloping. As always, his gestures of hands and eyes were economical, but the instrumental detail was proportioned with masterly perception, and the breadth of symphonic argument was compelling (...) Debussy's *La Mer* underlined the Concertgebouw's iridescent collective sonority, while at the same time showing how Haitink's inspiration and clarity of thought can elevate an interpretation to the realms of the sublime.

Daily Telegraph, Londen, 17 maart 2009

donderdag 19 en vrijdag 20 maart

Op 19 en 20 maart organiseerde het KCO voor de derde maal dit seizoen een Meet and Greet. Na afloop van de beide concerten vond deze bijeenkomst met publiek, dirigent en orkestleden plaats in de Spiegelzaal. Adjunct-directeur Joel Ethan Fried interviewde Ed Spanjaard, een aantal orkestleden, componist Michel van der Aa en soliste Christianne Stotijn.

Concertgebouw Orchestra / Haitink at the Barbican Hall

The orchestra topped its own peak on Saturday in Debussy's *La Mer*. The transparent textures, the dazzlingly subtle colours, the loving but never smothering details: all were superb. The final kiss of genius came with Haitink's tempo control. With unerring instinct he cherished every pivot point in the seascapes' undulations. Compared to his free-flowing interpretation, some other conductors' performances resemble a cattle stampede.

The Times, Londen, 18 maart 2009

donderdag 26 maart

Na een dienstverband van 41 jaar werd op zijn verzoek op informele wijze afscheid van Wim Straesser (cello) genomen zonder officiële toespraken. De cellogroep trakteerde hem op een muzikaal intermezzo met onder andere zijn geliefde Wagnermuziek. Wim Straesser was het enige orkestlid met rechtstreekse familiebanden met Willem Mengelberg.

dinsdag 31 maart

Voor de derde maal in het bestaan van De Salon werd, tijdens een avond in de Kleine Zaal, de Prix de Salon toegekend, ditmaal aan Arno Piters, es-klarinetist van het KCO. Hij kreeg het geldbedrag voor zijn plannen met de *Klarinetsonates opus 120* van Johannes Brahms. Arno Piters ontving de prijs tijdens de Salonavond uit handen van Marc Bakker, bestuurslid van de Stichting Donateurs Koninklijk Concertgebouworkest. 23 Eerder werd deze prijs verleend aan Ivan Meylemans voor de koperblazers van het KCO (the Brass of the RCO) voor de opname van een cd, en aan solo-fluitiste Emily Beynon voor

de cd-opname van werken van vrouwelijke componisten. De jury, onder voorzitterschap van Theo Wolters, had uit de ingediende voorstellen unaniem gekozen voor Piters project waarbij twee sonates van Brahms voor piano en klarinet door oud-orkestlid Geert van Keulen bewerkt zullen worden tot sonates voor klarinet en strijkkwintet. Daarnaast zal van de nieuw te bewerken sonates een cd-opname worden verwezenlijkt en zal tenslotte het resultaat in kamermuziekverband gepresenteerd worden aan de leden van de Salon.

April

woensdag 1 april

Op woensdag 1 april vond de tweejaarlijkse Ontmoetingsdag voor gepensioneerden plaats in het Concertgebouw. Hiervoor hadden 67 gepensioneerden, weduwen en partners zich aangemeld. Een van de vaste onderdelen van de dag is het gezamenlijk koffie drinken met het orkest tijdens de pauze van de repetitie in de Artiestenfoyer. Wouter Steijn, manager fondsenwerving van het KCO, gaf een enthousiaste uitleg over de succesvolle fondsenwerving van het orkest. Daarna woonde het gezelschap een deel van de repetitie bij en volgden een paar andere programmaonderdelen. De directie van het KCO hecht veel belang aan goede contacten met de musici en stafleden, die in het verleden met hart en ziel aan het KCO het beste hebben gegeven. 24

woensdag 1 april

Op woensdag 1 april werd in het programma 'Canon van Amsterdam' de aflevering '1885, Vondelpark en Museumplein' uitgezonden op AT5. Het Concertgebouw en het Concertgebouworkest waren daarin te zien en te horen.

vrijdag 3 en zondag 5 april

In plaats van de traditionele Passie van Johann Sebastian Bach had de artistieke leiding van het KCO ervoor gekozen om een eigentijdse passie te programmeren, voor het eerst in de geschiedenis. Het levende bewijs dat het orkest niet alleen een museale functie heeft. Uitgevoerd werd de *St John Passion*

van de Schotse componist James MacMillan. Dit werk werd geschreven ter gelegenheid van de tachtigste verjaardag van Sir Colin Davis en door hem voor het eerst uitgevoerd in Londen. Deze voor het orkest zo bekende en vertrouwde dirigent had ook in het Concertgebouw de leiding over twee indrukwekkende uitvoeringen van de Passie. Aanvankelijk was er bij het publiek wat scepsis maar uiteindelijk werd dit initiatief zeer gewaardeerd, niet in de laatste plaats door de pers. 25

Fysieke Johannes na Matthäus-feest – Vers gecomponeerde passie houdt stand, zelfs na een eersteklas uitvoering van Bach

De *St John Passion* van de Schotse componist James MacMillan (1959), amper twee jaar oud, is een werk dat standhoudt, zelfs als het een dag na een eerste klas Matthäus van de Nederlandse Bach-

vereniging klinkt. (...) MacMillan heeft de passietekst voorzien van fysieke muziek, met pijnkretten in de klarinetpartijen en zweepslagen van het hout van strijkstokken. Binnen die overdaad aan heftige emoties zorgt een sereen Stabat Mater voor verkoeling. Een twaalfkoppig vertellerskoor zingt de partij van de Evangelist, het Groot Omroepkoor levert machtig vuurwerk in het Engels en het Latijn.

De Volkskrant, 6 april 2009

Passie van MacMillan voorbij psychologische druk van Bach

Paasrevolutie bij het Koninklijk Concertgebouworkest (KCO): voor het eerst sinds 1890 stond dit jaar rond Palmzondag geen Bach-passie op het programma. In plaats daarvan klonk vrijdag de *St John Passion* (2007) van de Schotse componist James MacMillan (1959). (...) De extreme contrasten tussen beukende dramatiek en gepolijste stasis, de dramatische opbouw en de topuitvoering van koor, orkest en solist onder Davis maakten de *St John Passion* tot een intense beleving.

Trouw, 6 april 2009

De winnaar is Beethoven

Het Concertgebouworkest verkeerde toch al de hele avond in topvorm. In de *Ouverture Coriolan* dirigeerde Fischer de musici naar de punt van de stoel om een zinderende dramatiek te realiseren. Dit uitzonderlijk hoge niveau hield hij vol in messcherp gearticuleerde en toch prachtig sonore uitvoeringen van de *Ouverture Die Geschöpfe des Prometheus* en de *Achtste symfonie*. Als weinig anderen slaagt Fischer erin de verworvenheden van een 'authentieke' praktijk te integreren in de rijke traditie van het orkest. Een belevens!

De Telegraaf, 10 april 2009

zaterdag 11 april

Eendagsreizen zijn voor het KCO niets nieuws. Uiteraard mag er logistiek op zo'n dag niets mis gaan waardoor het concert in gevaar komt. Onder leiding van Iván Fischer werd in Parijs gespeeld in Le Salle Pleyel. Ook daar veel lof voor de kwaliteit van het orkest en de pianist Radu Lupu. De terugreis liep wat minder vlot als gevolg van een mankement aan het vliegtuig, wat maar weer eens bewijst hoe kwetsbaar de logistiek rondom deze optredens is.

donderdag 17 april

Het concert op deze avond droeg het KCO ter nagedachtenis op aan Eduard van Beinum (1900-1959), chef-dirigent van het KCO van 1945 tot zijn dood. Van Beinum stierf op 13 april 1959 tijdens een repetitie van de *Eerste symfonie* van Brahms aan een hartstilstand.

woensdag 22 t/m zondag 26 april

De uitvoeringen van de *Sommernachtstraum* van Mendelssohn met Nikolaus Harnoncourt werden semi-geënceneerd en waren voorzien van een bijzondere belichting. De regisseur en lichtontwerper Philipp Harnoncourt (de zoon van Nikolaus) was nauw betrokken bij de verwezenlijking van de plannen die hij samen met zijn vader had uitgewerkt. Het werd bijzonder kleurrijk, waarbij behalve verteller Gerd Böckmann ook de solisten en Nikolaus Harnoncourt zelf als spreker optraden. Het KCO heeft met honorair gastdirigent Nikolaus Harnoncourt sinds 35 jaar een hechte band. De laatste jaren zijn diens gastoptredens unieke projecten geworden van de lievelings-composities die hij graag met het KCO wil uitvoeren. 26

Go Nikolaus! Harnoncourt in kakibroek op hoog water

Harnoncourt acteerde woensdag verdienstelijk en bijzonder koddig. Maar belangrijker was dat Mendelsohns *Sommernachts- Traum* zelden zó spannend werd uitgevoerd. In de Ouverture maakte Harnoncourt prachtige contrasten: de betoverend opgebouwde openingsakkoorden tegen kwikzilverig snelle strijkers en uitgelaten vrolijkheid. Het KCO klonk alsof het een kamerensemble was, hecht en licht. In het Intermezzo gaven de verschillende orkestgroepen hun melodie naadloos van kleur verschietend aan elkaar door.

Trouw, 24 april 2009

Mei

27 april tot 1 mei

Het Koperblazersensemble van het KCO ging op tournee naar New York van 27 april tot en met 2 mei. Deze tournee stond in het teken van de relatie Amsterdam – New York en kwam tot stand in nauwe samenwerking met The American Friends of the Royal Concertgebouw Orchestra (AF-RCO). In de programmering werd op diverse manieren aansluiting gevonden bij het thema 'Hudson 400'. Deze tournee werd mede mogelijk gemaakt door ondersteuning van Amsterdam Partners.

De orkestleden verbleven in New York en Washington. Hoogtepunt was het concert van woensdag 29 april dat plaatsvond in de Riverside Church of New York (Manhattan), in samenwerking met de koperblazers van the New York Philharmonic. Hier speelden zij onder meer de wereldpremière van een werk dat door de jonge, in New York woonachtige componist Benjamin Boyle, speciaal voor deze gelegenheid is gecomponeerd, met de toepasselijke titel *Hudson Symphony*.

Naast het concert op 29 april waren de blazers uitgenodigd om als speciale gast op te treden en de opening te verzorgen van het gala-concert van de New York Pops op het prestigieuze podium van Carnegie Hall. Op het programma stond de *Ceremonial Fanfare* van Johan de Meij, de Nederlandse componist die momenteel een groot deel van zijn tijd in New York doorbrengt. **27**

een reeks zeer succesvolle concerten in Dresden, Dortmund en Luxemburg. 28

mei

National Geographic Magazine (editie Benelux) kondigde aan een exclusieve reportage over het KCO te willen publiceren. Het gaat hierbij om een reportage achter de schermen, een beeld van het orkest als artistiek bedrijf en van de mensen in en rond het orkest. Het KCO verleende toestemming en bood fotograaf Paul van Riel en journalist Oswin Schneeweisz de gastvrijheid om het orkest te volgen, op de bühne, maar vooral achter de coulissen, en was hen ter wille bij het verzamelen van de benodigde informatie. Publicatie zal plaatsvinden in het voorjaar van 2010.

De musici gaven ook acte de presence tijdens de opening van de Nederlandse tulpenbollententoonstelling in the New York Botanical Garden, verzorgden diverse workshops en gaven een concert in Washington in the National Gallery. Het concert in The Riverside Church of New York werd live uitgezonden door de gerenommeerde zender WQXR, de 'radio 4' van New York.

donderdag 21 mei

In april en mei vond weer een editie van het Groot Entrée Orkest plaats, georganiseerd door de Jongerenvereniging Entrée. Na een aantal repetitiedagen en –weekenden gaf dirigent Jacob Slagter samen met 100 amateurmusici van 12 tot 27 jaar op 21 mei een concert in de Grote Zaal van het Concertgebouw. Een ervaring die voor de jonge musici heel indrukwekkend, leerzaam en leuk was. Het programma bestond uit werken van George Bizet, Max Bruch en Antonin Dvořák. Inspirerend soliste was violiste Liza Ferschtman in het beroemde *Eerste vioolconcert* van Bruch.

zaterdag 9 tot dinsdag 14 mei en

zaterdag 23 tot dinsdag 26 mei

In de maand mei ging het orkest maar liefst tweemaal op reis door Europa. Allereerst gaf het orkest een concert in het Teatro San Carlo in Napels, een buitengewoon sfeervol operahuis, ruim 150 jaar oud. Vervolgens ging het orkest naar Turijn en daarna gaf het twee concerten in het Megaron in Athene. Dit alles onder leiding van de jonge dirigent Daniel Harding. Ruim een week later vertrok het orkest opnieuw, ditmaal onder leiding van de eveneens jonge dirigent Gustavo Dudamel, die zijn debuut maakte bij het KCO. Hij leidde het orkest tijdens

Living Up To The Hype

The orchestra played with aplomb, with the two piccolos and E-flat clarinet shrieking gleefully above the texture, the strings glorious in the aforementioned lyrical section, and the percussion clearly enjoying the exotic spices they were dishing up from each respective mise en place. One hopes that Dudamel's championing of this work will increase the hold on the repertoire (...) The orchestra was superb, the brass pungently accurate, the E-flat clarinet again adding zealous piquancy to the texture, the strings relishing their open-string pizzicato and soaring lyrical lines.

Concerto Net, 22 mei 2009

Juni

zondag 7 juni

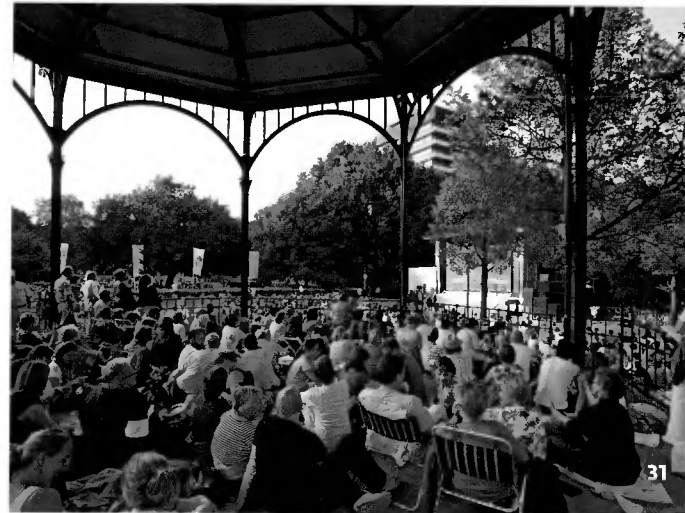
Voor de tweede keer in successie organiseerden de Donateurs voor de leden van De Salon en hun gezinnen een picknick op een prachtig landgoed in Hilversum. De weergoden waren goedgezind. Velen genoten van de informele ambiance en het prettige samenzijn. **29**

dinsdag 9 juni

Op dinsdag 9 juni vond het jaarlijkse KCO-tennistoernooi plaats in het Frans Otten Stadion. Gepland was tennisclub ATVD in Diemen, maar vanwege de ongunstige weersverwachtingen werd uitgeweken naar een binnenbaan. Er waren 21 deelnemers, en er werd twee poules om de eer gestreden. Hoofdsponsor ING had mooie prijzen voor de winnaars ter beschikking gesteld. **30**

maandag 15 juni t/m woensdag 8 juli

Chef-dirigent Mariss Jansons moest vanwege gezondheidsredenen de leiding van de opera Carmen van Bizet overlaten aan Marc Albrecht. Tussen 15 juni en 8 juli voerden De Nederlandse Opera en het KCO deze bijzondere opera in het Holland Festival negen keer uit. De voorstelling van 25 juni werd door de NPS rechtstreeks op televisie uitgezonden, en vertoond op een groot scherm in het Oosterpark in Amsterdam. In de buitenlucht kon zo een groot aantal Amsterdammers live meegenieten van de gebeurtenissen in het Muziektheater. **31**

vrijdag 19 en zondag 20 juni

Voor de laatste keer dit seizoen werd na afloop van de concerten op 19 en 20 juni een Meet and Greet georganiseerd. Een groot aantal gasten liet zich informeren over de ervaringen van dirigent Dennis Russell Davies, pianist Fazil Say en een aantal orkestleden met de werken die deze week op het programma stonden.

zaterdag 20 juni

Het KCO speelde dit jaar naast de opera ook een concert in het Holland Festival. Het project *Beyond the Score* was overgenomen van het Chicago Symphony Orchestra en behelsde een documentaire over Bartóks *De wonderbaarlijke mandarijn*. Het orkest speelde fragmenten, en de afbeeldingen op een groot scherm achter het orkest werden voorzien van tekst door de acteurs Porgy Franssen en Evert van der Meulen. Na de pauze voerde het orkest het gehele werk uit. 32

Eersteklas furie in het strijdperk

(...) Zo vaak is de opera nu ook weer niet in Nederland te horen. Maar als het dan eenmaal zo ver is, gebeurt er toch wel even wat. Zeker bij een *Carmen* in een bezetting als nu bij De Nederlandse Opera. Stuk voor stuk sterke vocale solisten, het koor in topvorm en de begeleiding door Hét Orkest. Dirigent Marc Albrecht en het Concertgebouworkest zijn een gelukkig combinatie. Er stegen vaak prachtige fluisterzachte akkoorden op uit de orkestbak, zoals je ze maar zelden hoort. Ook het tegendeel kwam voor: zulke stevig snijende sforzati hebben lang niet in het Muziektheater geklonken.

Financieel Dagblad, 20 juni 2009

31

32

Beest moet dood en dat is Carmen zelf

De Bulgaarse mezzo Nadia Krasteva maakt een subliem debuut in de hoofdrol. Haar Carmen is liederlijk en vilein, met een overrompend mooie stem! Indrukwekkend zijn de prestaties van Yonghoon Lee, die een kwetsbare Don José neerzet. Voeg daarbij de gloedvolle klank van het Koninklijk Concertgebouworkest onder leiding van Marc Albrecht, en je hebt een *Carmen* die kan wedijveren met de beste producties op internationale podia.

Algemeen Dagblad, 18 juni 2009

Vloeimans opent zomerserie zinderend

Halverwege kwam Eric Vloeimans op, al improviserend zijn noten van velours blazend. Sensueel vlijde de zangeres zich tegen zijn schouders. Maar in Sniijders' blues *Rip the Ribbon* werd het pas echt heet op het podium. Terwijl de zangeres zich met orkaankracht gaf op de klanken van gezwollen strijkers en stuwende blazers, liet ook de trompettist zich op zeldzaam zinderende wijze horen in meeslepende lijnen. Even leken de twee kleurrijke solisten verdwenen in elkaars wereld, het Concertgebouworkest op sleeptouw nemend in dit dubbelzinnige theatrale avontuur.

NRC-Handelsblad, 29 juni 2009

zaterdag 27 juni

Twintig jaar geleden startte de Robeco in samenwerking met het Concertgebouw met zomerconcerten waar het KCO de eerste jaren actief aan deelnam. Deze concertserie is inmiddels een groot succes geworden. Na een afwezigheid van vele jaren had het KCO zich, op uitdrukkelijk verzoek van Robeco, bereid verklaard om ter gelegenheid van dit 20-jarig jubileum het Jubileumconcert op zaterdag 27 juni te verzorgen. Solisten waren Wende Sniijders (zang) en Eric Vloeimans (jazztrompet), en het concert stond onder leiding van gastdirigent Charles Hazlewood. Het programma was samengesteld als een kermisachtig variété van virtuoze orkestnummers, dansen, cabaretsongs en gevoelige nummers. **33**

Juli**donderdag 2 juli**

Solo-trompettist Peter Masseurs verliet aan het einde van het seizoen het orkest na een dienstverband van 27 jaar wegens pensionering. Tijdens een pauze in de repetitie op donderdag 2 juli nam het orkest afscheid van deze bijzondere muzikant, die altijd op het hoogste niveau gepresteerd heeft. **34**

Sommernachtstraum von Men Jelsöha mit Nikolaus Harnoncourt, april 2009

BILLAGG

60

08

Beschermvrouwe

Hare Koninklijke Hoogheid
Prinses Máxima der Nederlanden

Orkest

Mariss Jansons, *chef-dirigent*
Bernard Haitink, *eredirigent*
Riccardo Chailly,
conductor emeritus
Nikolaus Harnoncourt,
honorair gastdirigent

Eerste viool

Vesko Eschkenazy, *concertmeester*]
Liviu Prunaru, *concertmeester*]
Tjeerd Top
Marijn Mijnders
Ursula Schoch
Marleen Asberg
Keiko Iwata-Takahashi
Robert Waterman
Janke Tamminga
Tomoko Kurita
Henriëtte Luytjes
Borika van den Booren
Tony Rous
Christian van Eggelen
Maaïke Aarts
Nienke van Rijn
Junko Naito
Richard Lazar
Benjamin Peled

Valentina Svyatlovskaya

Tweede viool

Henk Rubingh]
Caroline Strumphler
Susanne Jaspers
Josef Malkin
Angela Davis
Anna de Vey Mestdagh
Paul Peter Spiering
Arndt Auhagen
Kirsti Goedhart
Annebeth Webb
Petra van de Vlasakker
Herre Halbertsma
Marc de Groot
Cleora Waterman-Keeler
Monica Naselow
Mirte de Kok
Eke van Spiegel

Altviool

Ken Hakii]
Michael Gieler
Gert Jan Leuwerink
Roland Krämer
Guus Jeukendrup
Jeroen Quint
Pieter Roosenschoon
Jeroen Woudstra
Eva Smit
Eric van der Wel

Ferdinand Hügel

Edith van Moergastel
Yoko Kanamaru
Vincent Peters

Cello

Godfried Hoogeveen]
Gregor Horsch]
Johan van Iersel
Fred Edelen
Benedikt Enzler
Chris van Balen
Wim Straesser
Yke Viersen
Arthur Oomens
Daniël Esser
Sophie Adam
Christian Hacker

Contrabas

Dominic Seldis]
Thomas Brændstrup
Jan Wolfs
Mariëtta Feltkamp
Ruud Bastiaanse
Rob Dirksen
Carol Harte
Frits Schutter
Georgina Poad
Olivier Thiery

Fluit

Emily Beynon]
Kersten McCall]
Herman van Kogelenberg
Mariya Semotyuk-Schlauffke

Piccolo

Vincent Cortvrint

Hobo

Lucas Macías Navarro]
Alexei Ogrintchouk]
Nicoline Alt
Jan Kouwenhoven

Althobo

Ruth Visser

Klarinet

Jacques Meertens]
Hein Wiedijk]

Es-klarinet

Arno Pijters

Basklarinet

Davide Lattuada

Fagot

Ronald Karten]
Gustavo Núñez]
Helma van den Brink
Jos de Lange

Contrafagot

Guus Dral

Hoorn

Jacob Slagter
 Jasper de Waal
 Fons Verspaandonk
 Jaap van der Vliet
 Peter Steinmann
 Sharon St. Onge
 Paulien Weierink-Goossen

Trompet

Frits Damrow
 Peter Masseurs
 Hans Alting
 Bert Langenkamp

Trombone

Bart Claessens
 Jörgen van Rijen
 Nico Schippers
 Martin Schippers

Bastrombone

Raymond Munnecom

Tuba

Perry Hoogendijk

Pauken

Marinus Komst
 Nick Woud

Slagwerk

Gustavo Gimeno
 Jan Pustjens/
 Mark Braafhart
 Herman Rieken

Harp

Petra van der Heide
 Gerda Ockers

☐ = *aanvoerder(s)*

Stichtingsbestuur

Robert Reibestein, *voorzitter*
 Lodewijk Hijmans van den
 Bergh, *vice-voorzitter*
 Tom de Swaan, *penningmeester*

Kirsti Goedhart/
 Christian van Eggelen

Rokus de Groot
 Paul Luijten/
 Jan Hommen

Herman Rieken
 Hedy d'Ancona /

Yvonne van Rooy
 Michel Tilmant

Fons van Westerloo
 Jan Wolfs

Directie en Staf

Algemene Zaken

Jan Willem Loot / Jan Raes,
algemeen directeur
 Marjolein Schulting
 Jacques van der Hulst

Artistieke Zaken

Joel Ethan Fried,
adjunct-directeur
 Mark van Dongen
 Mieke Bleeker

Planning / Productie

Hans Ferwerda
 Judith de Boer

Orkestinspectie

Harriët van Uden
 Carlo de Wild

Muziekbibliotheek

Douwe Zuidema
 Marianne Butijn

Podiumstaf

Johan van Maaren
 Jan Ummels
 Frans van der Starre

Public Relations

Sjoerd G.A.M. van den Berg,
adjunct-directeur
 Marian van den Beuken
 Hélène Blokker
 Charat Graafland
 Tine Vlam

Marketing-/Sales-/ Sponsorcoördinatie

David Bazen
 Marieke Mulder
 Sander Plas

Personeel en Organisatie

Marja Verhoogt
 Brigit van den Broek

Financiële administratie

Hans Ekker
 Carolina Eschweiler-Kreeft
 Noëlle Houben
 Jacques Koekoek
 Charat Graafland

Tourneezaken

Else Broekman
 Marieke Dennissen

Sponsoring

Jan Meddens

Donateurs/Fondsenwerving

Wouter Steijn
 Tanneke Alpherts
 Hanna Philips-de Man
 Maurits Musch

Bureau Vrienden en Entreé

Herman Paardekooper
 Trix Endhoven-Brouwer
 Annet de Nijs-Leijns
 Anneke Traudes-Dijkman
 Eefje Rabelink

Redactiesecretariaat

Preludium

Janneke Boeser
 Marloes Biermans

bezoekersaantallen

	2006 - 2007	2007 - 2008	2008 - 2009
totaal aantal concerten / operavoorstellingen	131	135	138
waarvan gratis concerten	11	10	11
totaal aantal bezoekers betaalde concerten	221.581	234.056	234.447
gemiddeld aantal bezoekers per concert	1.855	1.872	1.846
totaal aantal bezoekers gratis concerten	28.750	18.750	28.750

aantal verkochte kaarten en zaalbezetting in %

<i>abonnementsconcerten</i>	2006 - 2007			2007 - 2008			2008 - 2009		
	<i>concerten</i>	<i>kaarten</i>	<i>bezetting %</i>	<i>concerten</i>	<i>kaarten</i>	<i>bezetting %</i>	<i>concerten</i>	<i>kaarten</i>	<i>bezetting %</i>
Serie A	8	12.763	81%	8	11.326	72%	8	12.057	77%
Serie Ado	4	5.741	73%	7	8.013	58%	6	6.381	54%
Series A + Ado	12	18.504	79%	15	19.339	66%	14	18.438	67%
Series Bwo + Bdo	24	45.086	96%	24	45.015	96%	24	45.905	97%
Serie D	8	13.686	87%	8	13.827	88%	7	12.986	95%
Serie E	7	13.345	97%	8	15.483	99%	8	14.839	94%
Serie Z	8	14.874	95%	8	14.959	95%	8	15.298	97%
<i>gemiddeld per concert</i>		1.788	91%		1.724	88%		1.762	90%
<i>totaal concerten</i>	59	105.495		63	108.623		61	107.466	

aantal verkochte kaarten en zaalbezetting bij overige concerten

	2006 - 2007	2007 - 2008	2008 - 2009
aantal extra concerten Amsterdam	13	13	9
aantal bezoekers	23.012	23.361	15.531
gemiddeld per concert	1.770	1.797	1.726
bezettingspercentage	90%	92%	88%
aantal operavoorstellingen Amsterdam	8	0	9
aantal bezoekers	12.000	0	14.085
aantal besloten concerten Amsterdam	3	3	2
aantal bezoekers	5.824	5.700	3.863
aantal concerten elders Nederland	2	4	3
aantal bezoekers	3.450	7.250	5.623
aantal concerten buitenland	33	37	35
aantal bezoekers	69.050	79.400	72.450

Het Koninklijk Concertgebouworkest dankt zijn sponsors voor hun ruimhartige ondersteuning.
Hun bijdrage komt ten goede aan de versterking van het artistieke beleid van het orkest.

Hoofdsponsors

PHILIPS

Sponsors

ALLEN & OVERY

DE BRAUW
BLACKSTONE
WESTBROEK

Stibbe

LOYENS & LOEFF

ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Tevens dank aan de subsidiënten voor de basisfinanciering van het Koninklijk Concertgebouworkest

ONDER
NCSM
LTUUR
NETEM
SCHAP

- ITALIË 1 september **Milaan** Teatro alla Scala *dirigent* Mariss Jansons • DUITSLAND 2 september **Freiburg** Konzerthaus *dirigent* Mariss Jansons • 3 september **Wiesbaden** Kurhaus *dirigent* Mariss Jansons
- 5 september **Berlijn** Philharmonie *dirigent* Mariss Jansons • ZWITSERLAND 6, 7 september **Luzern** Kultur-und Kongresszentrum *dirigent* Mariss Jansons • BELGIË 3 oktober **Gent** Sint-Baafskathedraal *dirigent* Daniele Gatti • FRANKRIJK 5 oktober **Dijon** Auditorium *dirigent* Daniele Gatti • CHINA 4, 5 november **Beijing** National Grand Theatre *dirigent* Mariss Jansons • 7, 8 november **Shanghai** Shanghai Grand Theatre *dirigent* Mariss Jansons • JAPAN 10, 11 november **Tokio** Suntory Hall *dirigent* Mariss Jansons • 12 november **Tokio** NHK Hall *dirigent* Mariss Jansons • 14 november **Yokohama** Minato Mirai Hall *dirigent* Mariss Jansons • 15 november **Kyoto** Kyoto Concert Hall *dirigent* Mariss Jansons
- 16 november **Nagoya** Aichi Prefectural Art Theater *dirigent* Mariss Jansons • DUITSLAND 7 december **Essen** Philharmonie *dirigent* Kurt Masur • BELGIË 30 januari **Brussel** Palais des Beaux- Arts *dirigent* Mariss Jansons
- DUITSLAND 8 februari **Frankfurt** Alte Oper *dirigent* Mariss Jansons • ZWITSERLAND 9 februari **Bazel** Stadtcasino *dirigent* Mariss Jansons • OOSTENRIJK 10, 11, 12 februari **Wenen** Musikverein *dirigent* Mariss Janson • ENGELAND 14, 15 maart **Londen** Barbican Centre *dirigent* Bernard Haitink
- FRANKRIJK 11 april **Parijs** Salle Pleyel *dirigent* Iván Fischer • ITALIË 9 mei **Napels** Teatro San Carlo *dirigent* Daniel Harding • ITALIË 10 mei **Turijn** Lingotto/Auditorio Giovanni Agnelli *dirigent* Daniel Harding • GRIEKENLAND 12, 13 mei **Athene** Megaron *dirigent* Daniel Harding • DUITSLAND 23 mei **Dresden** Semperoper *dirigent* Gustavo Dudamel • 24 mei **Dortmund** Konzerthaus *dirigent* Gustavo Dudamel • LUXEMBURG 25 mei **Luxemburg** Philharmonie *dirigent* Gustavo Dudamel

A De heer A.G.S. Abraham • Mevrouw dr. M.W.M. Akkerman-Zaalberg van Zelst • Alfa Delta Compendium • De heer P.G. Alferink en de heer J.P.F. Sjoukes • De heer en mevrouw van Alphen-Slooff • Amsterdam Hilton • De heer J.K. van Andel en de heer P.G.B. van Delden • De heer drs. E. Asscher **B** De heer S. van der Baan • De heer mr. C.B. Baard • Ted en Christine Baijings • De heer en mevrouw J.M. Balm • Mevrouw M.G.W. Balster • De heer mr. F.A.W. Bannier • Mevrouw J.B.L. Bannier • Mevrouw J.K. van Bartheld-ter Borg • De heer prof. dr. J. Bausch • Nathalie en Edwin van de Beek-Aalbers • De heer en mevrouw van de Beek-Bomgaars • De heer H.F. Op de Beek • Jonkheer en mevrouw Beelaerts van Blokland-Kraijenhoff • De heer en mevrouw van Beest-Blaauw • De heer en mevrouw Bekouw-Ellis • Belport Familienstiftung • Baron en barones Bentineck van Schoonheten-Elink Schuurman • Mevrouw mr. A. Arnoldina van Berge • De heer en mevrouw Beyer-Lazonder • Mevrouw C.I.Th. Bierlaagh-Lucas • De heer J.N.K. Bierman • Treeske Blase • Caspar Bleijs • De heer en mevrouw Blektoon-Schröder • Mevrouw E. Blokker-Verwer • Mevrouw M.A.M. Boer-ten Hagen • Stichting Boerboom den Daas • Pieter J. Bogaers • De heer en mevrouw Boll-Kruseman • De heer W.F. Boonstra • Mevrouw D.E. Booster-Brinkhorst • Mevrouw H.N.L. Boreel-van Riemsdijk • De heer drs. F. Bos • De heer en mevrouw ten Bosch-Blase • De heer en mevrouw Brentjens-Berkelmans • Mevrouw C.M.J. Brian • Dolf en Antoinetty van den Brink • De heer en mevrouw van den Broecke-Roos • Robert Broekema • De heer en mevrouw Broekers-Knol • The honorable Charles N. Brower • De heer en mevrouw J.J.Th. Brugman • De heer en mevrouw De Bruin-Heijn • De heer en mevrouw Burgers-Kroon • De heer en mevrouw Buurke-Kruseman • De heer en mevrouw Buwalda • M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting **C** De heer drs. A.J.M.M. Van Cleef • Barones Collot d'Escury-Ledeboer • De heer en mevrouw J.H. Coops • Mevrouw R. Coronel-Reiss • Mevrouw drs. M. Couperus **D** De heer M.L.G. van Dael • Barend en Jacqueline Dam-Oskam • Mevrouw J.E. van Dantzig-van Tienhoven • De heer en mevrouw Delprat-Tromp • Mevrouw G.J.M. Derksen • De heer en mevrouw van Deth-Ruys • De heer mr. C.J.E. Dijk • Mevrouw J. Dijkstra • De heer J.L. Docter • Mevrouw E.C.H.M. ten Doesschate-Wertwijn • De heer en mevrouw Doets-Kluit • Loes en Egbert Dommering-van Rongen • Mr. and mrs. R.C. Donehoo • De heer en mevrouw Dootheefver-Phillips • Mevrouw M.G.J. Douqué-Hooghiemstra • De heer en mevrouw van Duinen-Noordenbos • De heer en mevrouw den Dulk-Kijlstra • De heer en mevrouw P.J. van Dun • Sonja Dwinger-van der Sluis **E** Familie van Ees-Havenstein Fonds • De heer ir. Hans van Egmond • Mevrouw M. Esser-Bigot • Mevrouw J.V. Esser-Zaman • Mevrouw mr. D.C.C. van Everdingen en de heer A.E.D.M. van Thiel **F** Mevrouw M.F. Fentener van Vlissingen • De heer en mevrouw Franssen-van den Berg • De heer en mevrouw H. Franssen • De heer en mevrouw Frese-Schreinemacher **G** Mevrouw H.T.G. von der Gablentz-Blanche Koelensmid • Mevrouw mr. M.B. Geeris-Vehmeyer • De heer mr. P. van de Geijn • Mevrouw P.M. Gerritsma-Hogeweg • De heer F.N.W.M. Gianotten • De heer mr. M.J.E.G. de Gier • Mevrouw M.J. Glasz-Koerts • Pauline Glazener • Mevrouw E.S.M. Granpré Molière • De heer en mevrouw Gransberg-Hin • Onno Greiner • De heer en mevrouw Grimm-van der Veen • De heer en mevrouw Groenteman-Biederman • Annelies en Klaus Groot • Mr Paul de Gruyter Stichting • De heer en mevrouw Guépin-Cath **H** Mevrouw M. ten Haaf-Wetzlar • Hans van Haaps • De heer ds W.A. Hage • De heer en mevrouw Hagenbeek-Schneidinge • De heer B. Haitink • De heer en mevrouw Han-Crebolder • De heer en mevrouw Hardenberg-sJacob • Mevrouw G.M.T. Harink en de heer M.F. Scholten • De heer A.Ph.J. de Haseth Möller • De heer mr. R.R. Hazewinkel • Hanneke Heemskerk-Nusselder • De heer en mevrouw de Heer-van Walen • Rob en Frances Hendriks-van der Weijden • De heer en mevrouw Hengeveld-Brand • De heer drs. W.C. Hermans • Mevrouw E. Hertzdahl • De heer en mevrouw van Heukelum Stuijt-van Baren • Mevrouw drs. C.M.L. Hijmans van den Bergh • Lodewijk en Diana Hijmans van den Bergh-Loudon • De heer G.E.W. van Hille • Stichting Hilwis • De heer mr. P.A.E.M. Hoctin Boes • De heer en mevrouw Hoeffelman-van der Linde • Mevrouw K. Hoff • De heer en mevrouw Hofland-Bos • De heer en mevrouw d'Holloosy-van Rappard • De heer J.B.P. Hoogbeem • Mevrouw E.J.M. Horbach • Kees ter Horst • De heer dr. S. van Houten • De heer en mevrouw Huibregtzen-Wilton • De heer en mevrouw Huizer-Wisse • Tora en Bonno Hylkema **I** De heer en mevrouw Idenburg-de Savomin Lohman **J** De heer K. Ijff • Het Jacobson Fonds • De heer en mevrouw van der Jagt-de Haan • De heer drs. J.H.C. Jansen en mevrouw J.A.S. Jansen-Coppens • De heer en mevrouw Jensema-de Jongh • De heer M.C.C. de Jong • De heer en mevrouw de Jongh-de Bois • Menno Jonker en Frits Spangenberg • Kay en Michiel Josephus Jitta • De heer H.O. Juda **K** Mevrouw I.S. Kaars Sypsteyn-Vossenaar • De heer en mevrouw Kalff-Götzen • De heer en mevrouw Kalff-Koopmans • De heer en mevrouw Kamp-Heldring • De heer ir. H.J. van de Kamp • Mevrouw M.A. van de Kamp-Baradel • Stichting Douglas Kane Fonds • Jonkheer mr. J.D. en mevrouw D.A. van Karnebeek-van Roijen • Mevrouw mr. Y.E. Kastein • KBC Securities Nederland N.V. • De heer en mevrouw Keijzer-Veenstra • De heer en mevrouw Kels-van Aller • De heer en mevrouw Kenter-Borgman • Kerckhoff Adviseurs • De heer en mevrouw Ket-van Steenberg • De heer en mevrouw Kievit-Westerduin • Stichting K.F. Hein Fonds • Mevrouw C.H. Kingma-Corter • De heer mr. Ph.C. Kleyn van Willigen • De heer en mevrouw A.F. Knappert • De heer en mevrouw Knol-Ljungberg • De heer en mevrouw Koemans van Nieuwkerk • De heer en mevrouw J.E. Koenders • De heer en mevrouw Kohnstamm-Bodenhausen • De heer mr. E.F.M. Kok • De heer mr. E.D.J. van de Kooij • De heer R.G.W. Koolijman • De heer A.P.J. Koomen en mevrouw C.M.L. Koomen-de Wit • De heer en mevrouw J.C. Koster • De heer en mevrouw Koster-Herz • Joost Ch.L. Kuiper • Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam • De heer prof. dr. W.A.M van der Kwast **L** De heer dr. P.J.M van Laarhoven • Jonkheer en mevrouw Laman Trip-van Asperen de Boer

• Anton en Marianne van der Lande • De heer D.T. Le Fort • De heer en mevrouw van Lede-Quarles van Ufford • Mevrouw M. van der Lelie • I.m. Oscar van Leer • De heer en mevrouw Lenterman-van Diemen • Sunny Léons • De heer en mevrouw M.A. Lewis • De heer drs. J.W. van der Linden • De heer en mevrouw Lindenbergh-Sluis • Mevrouw I.E.E. van Lippe-Biesterfeld • De heer en mevrouw van Lith-Dumont • De heer en mevrouw van Litsenburg-van Royen • De heer mr. J.W. Loot • Jonkheer mr. A.A. Loudon • De heer en mevrouw Lugt-Rethans **M** De heer en mevrouw J. Manheim • De heer en mevrouw de Mare • De heer R. Markus • De heer en mevrouw van Marle-Crommelin • Stichting Elise Mathilde Fonds • De heer en mevrouw G.A. May • Mazars Paardekooper Hoffman • De heer mr. R.H. Meppelink • De heer en mevrouw ter Meulen-de Ruijter • De heer mr. A.A. Meurer • De heer en mevrouw Mispelblom Beijer-Graafland • Jonkheer en mevrouw Mock-de Bruyn • De heer en mevrouw Molenschot-Philips • Montaigne bv • Mevrouw E.R. Mosler-Reiss • Noor en Kees Mout-Bouwman • De heer en mevrouw Muller-Bergsma • De heer en mevrouw Muller-van de Leuv • Mevrouw B.J. Muller-Voors • Stichting Mundo Crastino Meliorj • De heer en mevrouw Munnig Schmidt-Neubauer **N** De heer A.H.J. Naber • Mevrouw L.M. Nanning • De heer mr. Th.A. van Nierop • De heer A.F. Nijkerk • Lauren en Richard Nijkerk • Eveline Nikkels **O** Hotel Okura Amsterdam • De heer en mevrouw van Oordt-Jones • De heer M.G.G. Oostvogel • De heer en mevrouw Ort-Thal Larsen • De heer E.J. Overkamp en mevrouw A.J.A. Verhoog **P** De heer P. Pavlov • De heer en mevrouw Peet-Hartman • Mevrouw M.W. de Peijper-Pieksma • Babs Persoons • De heer en mevrouw Peters-Asberg • Mevrouw A. Posch-Holties • Mevrouw mr. A.M. Prins-Jansen • De heer en mevrouw Prior-Russel • De heer dr. P. Provó Kluit **R** Mevrouw G. Rahusen-Ankersmit • Peter Rauwerda • De heer en mevrouw van Reeken • Stichting Van Rees-Klatte • De heer en mevrouw Reeser Cuperus • Mevrouw M.L. Reesink en de heer Q.A.M. Olsthoorn • De heer en mevrouw Reibestein-van der Brug • Mevrouw Th. Reinink-Jordaan • De heer W. Rekvelt • Ribbink van den Hoek Familiestichting • De heer en mevrouw Ribourdouille-Bakker • De heer J.P.M. Richter en mevrouw B.P. Schuurman • Truus und Gerrit van Riemsdijk Stiftung • Mevrouw P. Röell-Heering • Mevrouw M.J.J. Röell-Kessler • De heer en mevrouw de Roever-van Stalborch • De heer en mevrouw Rogaar-Burlage • De heer en mevrouw Rogaar-Schreuder • Pim Romeijn • De heer en mevrouw W. de Rooij • De heer en mevrouw Roorda-Avis • De heer en mevrouw Roos-Bruinse • De heer en mevrouw Rote-de Raad • De heer H.M. Roukema • De heer ir. O.H.A. van Royen • Mevrouw R. Ruding-Hekking • De heer mr. J.W.M. Russell • De heer mr. Ch.W. le Rütte **S** De heer en mevrouw Samsom-Schalekamp • Jonkheer en mevrouw Sandberg-Praetorius • Mevrouw J.C. van de Sande Bakhuizen-de Marez Oyens • De heer en mevrouw Sanders-ten Holte • Mevrouw mr. E.J. van Schaardenburg-Louwe Kooijmans • De heer en mevrouw van Schaik-Colijn • Miep Schalekamp-Kruseman • Mevrouw mr. J. Schalij • Mevrouw A.C. Schendstok-Stradmeijer • De heer W.E. Scherpenhuijsen Rom • Mevrouw C.N. Schipper-Maarse • De heer en mevrouw Schipper-Hofman • De heer en mevrouw van Schipstal-Vroom • De heer F. Schomper • De heer en mevrouw van der Schoot-van Voorst • De heer en mevrouw Schreuders-Bais • Mevrouw dr. E.J. Schreve-Brinkman • Mevrouw M.J.W. Schutte RA • De heer en mevrouw Schutte-van der Marel • De heer mr. S.F. Schütz • De heer drs. P.F. Segaar • De heer en mevrouw Sellmeijer-van Piggelen • De heer en mevrouw van Setten-de Bruin • Mevrouw S.E. Sibinga Mulder-Veenhuizen • De heer ir. R.W. Siemers • De heer en mevrouw Sigmond-Verhelst • De heer A.J. Simons • Baron en barones Sirtema van Grovestins-Hasseley Kirchner • De heer R.C. Slagboom • Paul en Jetty Sleurink-Algra • Mevrouw Y. Sloos-Alandt • Donata Smit-Ernsting • De heer ir. E. Snoeck • Albert-Jan van Soelen • De heer en mevrouw Somerwil-Ayrton • Hans Speth en Yasuko Speth-Okumura • De heer en mevrouw Staartjes-Mosler • Victor en Oscar Staartjes • De heer R. Starreveld • De heer en mevrouw dr. P. Stevens • Willem Stevens • De heer en mevrouw Stomps-Schokking • De heer en mevrouw Storm-Boender • De heer dr. H.C. van Straaten • Julienne Straatman • De heer en mevrouw Stuurman-de Groot • Mevrouw drs. M. van Suchtelen-van Hattum • De heer P. de Swaan • Mienke Swarttouw-Schaberg • De heer en mevrouw Sweerts-Schroeders **T** I.m. de heer mr. B.B. Tabingh Suermondt • Jonkheer mr. J.P.E. Teding van Berkhout • De heer en mevrouw Terwogt-van Asbeck • De heer en mevrouw Thate-Verloop • Ferry Theunisse • Stichting Thurkoffonds • De heer en mevrouw W.J.M. Thywissen • De heer en mevrouw Tjepkema-Simmer • Mevrouw M. van Tongeren • Sara Tromp-Frank • De heer G.J. Turk • Bert en Maria Twaalfhoven **V** De heer en mevrouw van Veen-Viëtor • De heer en mevrouw Verloop-Gülcher • De heer en mevrouw Vermaas-Olivier • De heer C.A.P. Vermeulen • Mevrouw E.M.W. Verwiel-Ploem • De heer F.A.M. de Vilder • Mevrouw J.M. de Vilder-van der Lande • Fréan Visscher • De heer en mevrouw Vlek-Peek • Christiaan Vlek Fonds • De heer en mevrouw Volkers-Bonkes • De heer mr. T.H. van Voorst Vader • De heer en mevrouw de Vreeze-Oostvogel • Vereniging Vrienden van het Concertgebouw en het Koninklijk Concertgebouworkest • De heer prof. dr. Joh. de Vries • Kees de Vries • Familie Vrind-Dudok de Wit • Hans Vroom en Kathrin Köllen • Stichting VSB Fonds • Mevrouw J.H.J. Vuursteen-Pronk **W** De heer en mevrouw Wajer-Koot • Mevrouw H.C. Warners-Gastkemper • De heer en mevrouw Weck-van den Assem • De heer dr. D.M.N. van Wensveen • Cees en Elise Wessels • Maud en Willem Wiarda-Hansen • De heer en mevrouw Wijnand-de Jong • Mevrouw G.A.L. Wijnands-van der Lande • De heer en mevrouw de Witt Wijnen-Jansen Schoonhoven • Mevrouw L.A.C.M. Witteman-van Meerwijk • De heer en mevrouw Woudstra-Hilsum • Jonkheer en mevrouw van der Wyck-Wolf **Z** Martine J. Zoethout en René Vetkamp • De heer en mevrouw Zuidam-van Middelkoop • Jaap van Zweden • *En een groot aantal leden van het Gouden Gilde dat anoniem wenst te blijven.*

Ervaring komt met de jaren. Blijf je verbeteren.

Voordat je in een toporkest speelt hebben de noten vele geheimen. Zo werkt ook Philips aan het doorgronden van de geheimen die het begrip 'eenvoud' omkleden. Het doel is geavanceerde technologie toegankelijk te maken waardoor u in de gelegenheid bent om ervan te genieten. Het is eigenlijk vanzelfsprekend.

Op weg naar eenvoud, www.philips.com/simplicity.

PHILIPS
sense and simplicity

ING SPONSOR VAN HET KONINKLIJK CONCERTGEBOUWORKEST

Klassieke klanken in moderne tijden

ING

Genieten van een meesterwerk

Niet alleen in Amsterdam, maar ook in de rest van Nederland en ver over de landsgrenzen staat het Koninklijk Concertgebouw-
orkest garant voor meesterlijke uitvoeringen. Of het nu gaat om intieme kamermuziek of een vioolconcert vol passie, met dit
wereldberoemde orkest is het voor iedereen genieten. Nuon is dan ook bijzonder trots daar als sponsor aan bij te dragen.

Altijd **NUON**

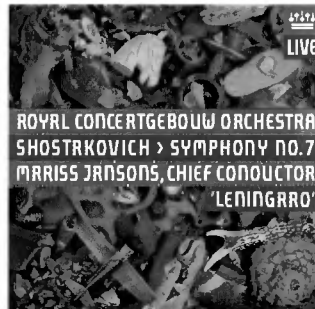
LIVE

meeslepende Live-opnamen
van het Koninklijk
Concertgebouworkest

WWW.RCOLIVE.NL

ROYAL CONCERTGEBOUW ORCHESTRA
MAHLER > SYMPHONY NO.6
MARRISS JANSONS, CHIEF CONDUCTOR
HENZE > SEBRSTIN IM TRRAM

ROYAL CONCERTGEBOUW ORCHESTRA
SHOSTAKOVICH > SYMPHONY NO.7
MARRISS JANSONS, CHIEF CONDUCTOR
'LENINGRAD'

ROYAL CONCERTGEBOUW ORCHESTRA
SIBELIUS > SYMPHONY NO.2
MARRISS JANSONS, CHIEF CONDUCTOR

ROYAL CONCERTGEBOUW ORCHESTRA
MAHLER > SYMPHONY NO.5
MARRISS JANSONS, CHIEF CONDUCTOR

ROYAL CONCERTGEBOUW ORCHESTRA
MAHLER > SYMPHONY NO.1
MARRISS JANSONS, CHIEF CONDUCTOR

ROYAL CONCERTGEBOUW ORCHESTRA
MAHLER > SYMPHONY NO.4
BERNARD HAITINK
CHRISTINE SCHÄFER

ROYAL CONCERTGEBOUW ORCHESTRA
DEBUSSY OUTILLEUX RAVEL
MARRISS JANSONS, CHIEF CONDUCTOR
OMITRY SITKOVETSKY, VIOLIN

ROYAL CONCERTGEBOUW ORCHESTRA
STRAUSS > DON JUAN
> EINE ALPENSONNE
MARRISS JANSONS, CHIEF CONDUCTOR

ROYAL CONCERTGEBOUW ORCHESTRA
STRAVINSKY > L'OISEAU DE FEU
> LE SACRE DU PRINTEMPS
MARRISS JANSONS, CHIEF CONDUCTOR

ROYAL CONCERTGEBOUW ORCHESTRA
BERG > LULU SUITE
> DREI ORCHESTERSTÜCKE
ORNIELE GATTI RIKT EFARTY

ROYAL CONCERTGEBOUW ORCHESTRA
BRUCKNER SYMPHONIES NOS. 3 & 4
MARRISS JANSONS, CHIEF CONDUCTOR

Colofon

Samenstelling en coördinatie

Sjoerd van den Berg en Marian van den Beuken

Grafisch ontwerp

Atelier René Knip en Olga Scholten

Lithografie en druk

Calff&Meischke Amsterdam

Fotografie

o.a.

Ronald Knapp,

Simon van Bortel,

Chico Colombo,

Monika Rittershaus,

Sander Stoepkens

Amsterdam, augustus 2009

CONCERTGEBOUWORKEST SEIZOENSVERSLAG 08/09

